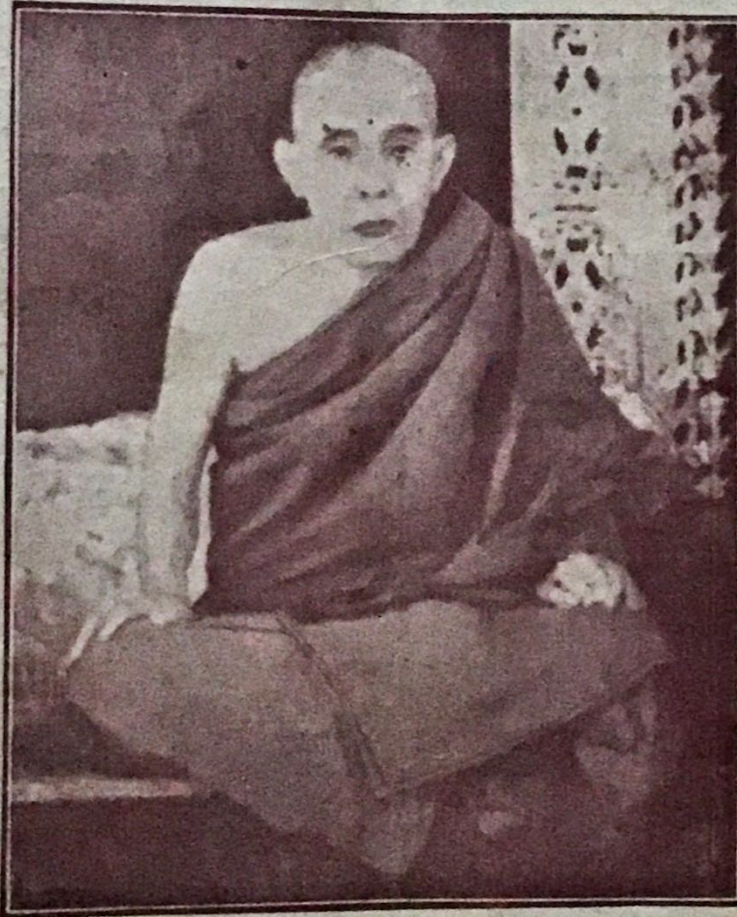

नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

नेपाल भाषाया लय-पौ

स्वर्गीय वयोवृद्ध अगमहापण्डित चक्रपाल महास्थविर

वर्ष ६

मैला

बुद्ध संवत् २४६७

नेपाल संवत् १०७३

छगू अंकया १२)

दक्षिणा चन्दा ३)

पूर्ण संख्या ७२

धल-पौ

विषय

पौल्या

बुद्ध-वचनमृत—

जापानी साहित्य व पत्र-पत्रिका—भदन्त आनन्द कौसल्यायन	...	२६०
धारे गय् विष जुल जिगु प्रीति (कविता)—श्री हृदयचन्द्रसिंह	...	२६५
न्हीन्ही (लघु कथा)—श्री धुयास्वां 'सायमि'	...	२६६
मांया ममता (")—श्री स्वयम्भूलाल 'श्रेष्ठ'	...	"
सम्बोधिया मार्ग —अनु०-'कुमार'	...	२६७
जिगु उपहार —श्री रवीन्द्र ठाकुर	२६८
साहित्योद्यान (कविता)—श्री आशाराम शाक्य	...	२६९
जिमि मां —भिक्षु अश्वघोष	...	३००
हःयात (कविता) —श्री धर्मरत्न शाक्य	...	३०२
कलमया ताकत —श्री लालधन शाक्य	...	३०३
कवियात (कविता) —श्री चिरिकः भाइ 'रमण'	...	३०३
जिमि मांयात (") —श्री सूर्य बहादुर 'पिवा'	...	३०४
उपनाम — "??"	...	३०५
जिगु वृत्तिय तिच्चत यात्रा—भिक्षु अनिरुद्ध	...	३०७
शब्द रचनाया छुं चुलि— श्रीआदि वज्राचार्य		३०९
मिगार माता विशाखा — अ० हीरालाल उपासक		३११
समाचार—		

ग्राहक दान

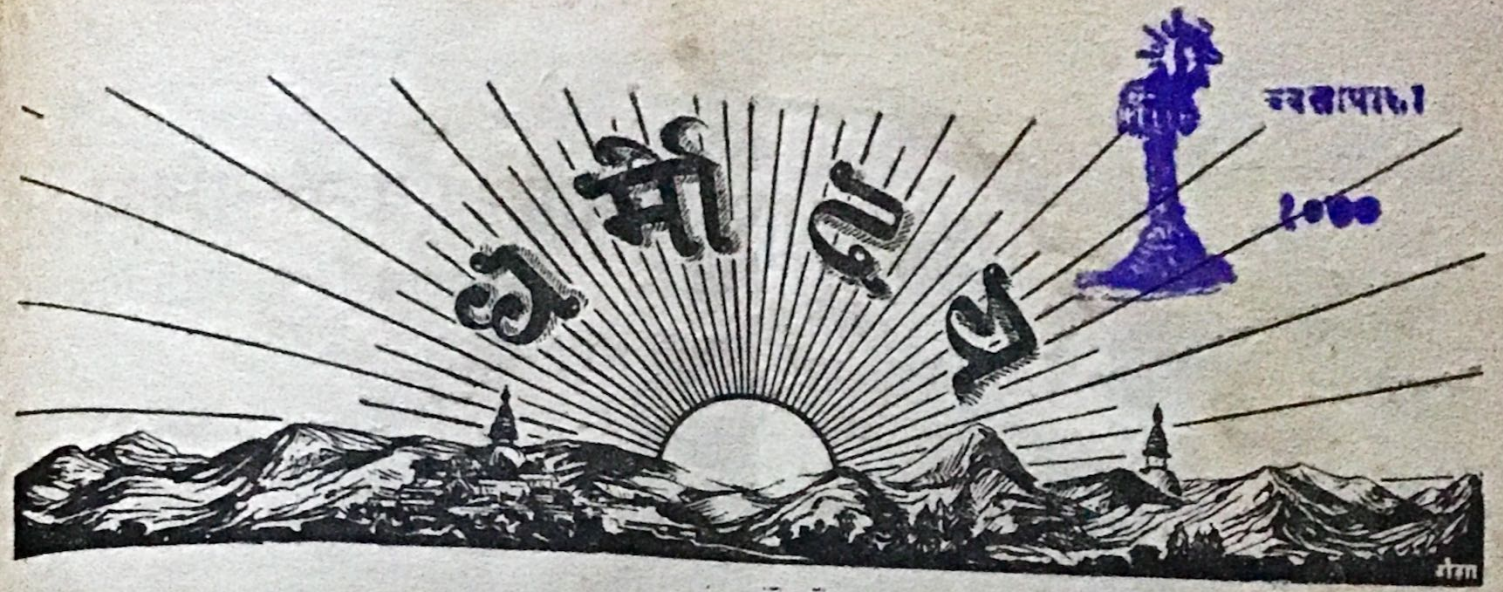
श्री ज्योतिशर, माणिकधर तुलाधरजुं ग्राहक दानया महत्व खंका भिम्ह ग्राहक दान याना दिल । वेकःनं धया दिल—'थथे हे फुम्हसिनं फक फक्व ग्राहक दान याना, व्वनेगु व सेके-सीकेगु प्रवल इच्छा दयाः नं 'छु याय् !' धया च्वापि असहायपित व्वकेगु व थःगु भाषा व धर्मया उन्नति याय्गु भीगु कर्तव्य खः । जि पूर्ण आशा याना, थ्व ग्राहक दानया महत्व खंका फुम्हसिनं फक याकनं ग्राहक दानयाना दी ।'

थ्व भिम्ह दानया निंति याकनं 'धर्मोदय' व्वनेगु इच्छादुपिसं पौ च्वया दीधैगु आशा याना । पौ छ्या हया दीगु ठिकाना—

व्यवस्थापक 'धर्मोदय'

४, रामजीदास, जेटियालेन,

कलकत्ता—७

“भासये जोतये धम्मं”
सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ६	कलकत्ता	भाद्र वि० सम्वत् २०१० सितम्बर ईश्वरी सन् १९५३	अङ्क ११
--------	---------	--	---------

बुद्ध-वचनानामृत

राग समान 'मि' मेगु मदु, द्वेष समान 'अपराध' मेगु मदु, पञ्चस्कन्ध समान 'दुक्ख' मेगु मदु, ज्ञान्ति समान 'सुख' मेगु मदु ।

हे अतुल, थ्व पुलांगु खँ खः, थौंयागु मखु; नमवासे च्वंपिन्त नं, आपालं खँ ल्हाःपिन्त नं, ठोक ज्वीक मात्राछि खँ ल्हापिन्त नं निन्दा याई; थ्व लोके निन्दां बचे ज्वीपि सुं मदु ।

—धम्मपद

यदि सत्वपिसं जन्म ज्वीगु दुःख धका सीके फुगु जूसा, प्राणिं प्राणियात गुबलें हिंसा याई मखु । प्राणघात याइम्ह व्यक्तियात सदां मने चिन्ता जुया च्वनी ।

—जातक

भदन्त आनन्द कौसल्यायन

जापानी साहित्य व पत्र-पत्रिका

साहित्ययात समाजया न्हायकं धया तःगु दु । धात्थे थ्व न्हायकं हे खः । थ्व थुजागु न्हायकं कि गुकी लाःगु अतीतया छाया नं वर्तमाने दृष्टिगोचर जू एवं भविष्य-यात नं प्रभावित याई ।

प्रायः फुक जापानी विद्वानत थ्व खेँ छगू मत जू कि चीनी आखः आगमनयां न्हापा जापाने गनं गुगुं प्रकारया छुं 'साहित्य' महु । किन्तु गुलिं कविता, कहानी थुजागु नं दु गुगु वंश परम्परां निसें कंठाप्र याना वयाच्चन । उकीयात खूब सावधानीरूपं पोस्तां पोस्तायागु आपाः कण्ठाप्र याना तःम्ह इतिहासन्न 'कतरी-बे' धका धाई । थ्वया राजदरवारे नं सम्बन्ध दु हानं वया ज्या हे जातिया अनुश्रुतियात पवित्रतम अवस्थाय तयातयगु खः ।

गबले चीनी आखःया जापाने प्रवेश जुल अबले दकसिबे न्हापां थ्व हे प्राचीन अनुश्रुतियात लेख-बद्ध यायगु ज्या जुल । थ्व लेख आःनं दनि । थुकी मध्ये (१) कोजिको [पुलांगु खेँ च्वयातःगु ७१२ ई०], फुरोकि [भूवृत्त सम्बन्धी लेख ७१३ ई०] उजिबुम [वंशानुगत लेख] व थथे हे मेमेगु लेख खने दु ।

चीनी प्रभावे जापानी साहित्य

सम्राट ओजिनया राज्य काले २८५ ई० स कोरियाया अचिकि धैम्ह दूत 'बनी' धैम्ह छम्ह पण्डितयात च्वना हल । थ्व पण्डित चीनी शास्त्रया ज्ञाता खः । हानं थ्व राजकुमार उजि-नो-चकिरत्सुकोया गुरु रूपे राजदरवारे च्वं च्वम्ह जुल ।

चीनी भाषाया जापान-प्रवेशया थ्व हे प्रथमगु अभिलेख खः । थ्वयां लिपां निसें वनीया वंशज व कोरिया तथा चीन वःपिं पण्डितपिनिगु छगू फौज हे वत । इमिगु सहायतां, चीनी चिच-लिपिया आधार

कयाः जापानी भाषायात नं लेख-बद्ध यायगु ढंग याकनं तयार याना काल ।

५५२ ई० स गबले जापाने बौद्ध-धर्मया प्रवेश जुल अबले जापानी साहित्यिक प्रगतियात छगू न्हूगु प्रेरणा प्राप्त जुल हानं इमित चीनी वाङ्मय नाप सुपरिचित ज्वीगु अम्ह आत्यावश्यकथे च्वन । थुकीया प्रधान कारण थ्व खः कि अबले तकं फुक बौद्ध-ग्रन्थ चीनी भाषाय् अनूदित ज्वी धुंकल ।

बौद्ध-धर्म व चीनी शास्त्र-ग्रन्थया प्रभावं जापानी सरकारया ६४५ ई० स पुनर्संगठन जुल । पिनं पड़े जू वःगु थ्व प्रभावया छत्र छायाय् जापानी साहित्य प्रगतिया आरम्भ यात । आः उन्नति ज्वी धुंका चीनया उन्नत साहित्यया विशेष प्रभाव पड़े मजुल ।

नारा-युग

अथे ला जापानया राजनीतिक इतिहासे नारा-युग ७१० ई० निसें ७६४ ई० तक माने याना तःगु दु । किन्तु थ्व युग छगू प्रकारं ७०२ ई० निसें हे आरम्भ ज्वी धुंकल । उगु युगयात साहित्यया नारा-युग नं धायफु । छाया धाःसा साहित्यिक कृति मध्ये अधिकांश रचना उगु हे काले जुल गबले नारा जापानया राजधानी खः । थ्व युगे सभ्यताया खूब उन्नति जुल हानं थ्व प्रगति दकसिबे आपाः चीनी वाङ्मयया अध्ययने अभिव्यक्त जुल । जापानं विद्यार्थीपिं व दूतत चीन छाया विल । अनेक थासे चीनी भाषाया अध्ययनया लागीं विद्यालय खोले यात । राज दरवारी मनूतय् ला चीनी भाषं निबन्ध च्वयगु व कविता चिनेगु छगू फैशनथे जुयावन । चीनी भाषाय् जापानी इतिहास च्वकल हानं जापानी कवितयगु कविता नं चीनी भाषं प्रकाशित जुल ।

दकसिबे तःभंगु ज्या जापानी अनुश्रुतिया लेख-बद्ध व मान-यो-थूया संग्रह याःगु जुल । मान-यो-थू न केवल थ्व युगयागु जक खः अपितु जापानी-साहित्यया सारा कान्यालोकया छगः उच्चतम नक्षत्र हे मानेयाय् फु ।

मान-यो-थूलि सी दु थ्व युगया साहित्य महान कल्पना व आशावादया साहित्य खः । थ्व सफूती ४५०० सलं अपो कविता दु । थुकीया विषय खः मनूया परस्पर सम्बन्ध, प्रेम, पश्चाताप, प्यंगू ऋतु व प्राकृतिक दृश्य ।

कोजिकि—हे जापानी भाषाया प्रथम लिखित कृति खः । साहित्यया दृष्टि अथवा घटनायालागी लेखया दृष्टि सफू आपालं हे महत्वपूर्ण जू । छाया धाःसा थ्व जापानया आरम्भिक इतिहासया विषये दकसिबे महत्वपूर्ण सामग्रीया खजाना खः । धयातःगु दु, सम्राट योम्पु गबले राजपरिवारया वंशावलि आपालं सदोष खन, अबले वेकःनं व फुक दोष मुक्त याकल । वयागु दरवारे हीय-नो-अरे धैम्ह छम्ह अद्भुत स्मरण-शक्ति दुम्ह मनू दु । वयागु विषये धयातःगु दु “गुगु वं थःगु मिखां खन, उकीयात वं थःगु म्हुतु” दोहरे याना बी फु हानं गुलि वं थःगु न्हेपनं न्यन व वयागु नुगःले अंकित ज्वी ।”

कोजिकियात वास्तवे सुयागु कृति माने याय् थ्व धाय् तःसकं थाकु ।

ही-आन युग

आठवीं शताब्दीयां लिपा लगभग ३०० दँया समय-यात ही-आन युग माने याय् फु । नारा-युगे बौद्ध-धर्म तथा चीनी शास्त्रया गुगु अध्ययन आरम्भ जूगु खः, व द्विगुणित उत्साह पूर्वक जुल । थ्व युगया साहित्यिक कृतिष बुद्ध-धर्मया शिक्षां सष्ट रूपं हे प्रभावित जूगु खने दु ।

मिगूगु शताब्दी गबले दूत तथा विद्यार्थीपिं चीने छेगु कम जुया वं वं बन्द हे जुयावन, अबले शुद्ध देशी

साहित्यया आविर्भाव जुल । थुजागु कृति मध्ये स्वंगू सर्वाधिक प्रसिद्ध जू—

(१) **तकेतोरि मोनो गतरी**, जापानया प्राचीन-तम कथानक धका धाई । बाखं अत्यन्त सरल जू । छकूचा थन क्यने—

‘छम्ह तकेतोरि धैम्ह वूहा पं ध्यनाच्चन । छन्हु वं स्वंगू इच्च याम्ह बांलाम्ह मिसा छम्ह पैया दुने खन । वं वयात थःम्ह म्हायथे लहिना तल । जब व तःधिक जुल अबले व बांस-कुमारी (पं-कुमारी) या सौन्दर्ये आपालं मनूत मुग्ध जुल । अबुम्हंसकसितं धनुष तोथुले-गुथे छगू न छगू ज्या बी । हानं व ज्यायाय् फुम्हसित हे वया म्हाय् बीगु वचन खः । तर सुनानं हे वं व्यूगु ज्या याय् मफु उकिं सुनानं बांस-कुमारी नाप विवाह याय् मफुत । अन्ते स्वर्गं छगू विमान वल, बांस-कुमारीयात यंकल ।’

(२) **इसे-मोनो गतरी**—थुके आपालं चीचीधंगु परिच्छेद दु, गुगु परस्पर असम्बद्ध । यदि गुगुं सम्बन्ध दुसा थुलि हे दु कि उकी गुगु घटनाया उल्लेख जूगु खः व फुक क्योतो दरवारया छगू रंगीन दरवारो नाप सम्बन्धित जू । रचयिताया छुं पता लगे मजू । वं फुक कथानकयात मुकशी (प्राचीन समयया खं) आरम्भ याना तःगु दु एवंच विचे विचे कविता नं विया तःगु दु । अतः इसे-मोनो गतरी प्राचीन जापानी साहित्यया छगू अत्यन्त प्रशंसनीय रचना खः ।

(३) **तोसुनिकी**—की-नो-त्सुरयुकि धैम्ह राज-दरवारीयागु रचना खः । थ्व वयागु डायरीया हे छुं पृष्ठ खः, गुकी तोसले थः गवर्नर जुयाः कोत्या ल्याहाँ वंगु समये थःगु यात्राया विस्तृत वर्णन याना तःगु जुल ।

उगु युगया छगू विशेषता थ्व नं दु कि वं आपालं गद्य लेखिकापिन्त जन्म बिल । गेन्जी-मोनो गतरीया लेखिका मुरसकिशिकिवु (६७५-१०३१) ला विश्वया

साहित्य-गगनया छगः उज्ज्वल तारिका खः । गेन्जी-मोनो गतरीया लेखिकां पात्रया चरित्र चित्रण गजवरूपं याना विल । हानं फुक आलोचकपिनि थ्व मत दु, गेन्जी-मोनो गतरी संसारया छगू उत्कृष्ट उपन्यास खः । थ्व चिचीधंगु ५४ गू सफूया रूपे बने जुया समाप्त जुयाच्चंगु दु । हानं वाखँया नामे गेन्जी व वया आपालं प्रेमिकापिनि प्रेम-क्रीडां अतिरिक्त उकी मेगु छुं नं मदु । थ्व कृतिया दकसिवे तःधंगु विशेषता खः, पाठकया मने भीगु आधुनिकताया नाप नापं भावनाया व्यापकताया नं संस्कार तोता बीगु ।

कमकुर-युग

११८५ ई० निसें १३३६ ई० तकया, थ्व युगया विशेषता खः श्चैन साहित्यया विनाश व युद्ध विषयिक भावनाया वृद्धि । थौं तकं शुद्ध चीनी शैलीया व्यवहार जुयाच्चंगु दनि । आः चीनी तथा जापानी शैलीया छगू सम्मिश्रणथें जागु साहित्यिक अभिव्यक्तिया साधन बने जुल । थुकीयात हे भीसं आधुनिक गद्ययागु आरम्भ धाय फु । थुगु युगया साहित्ये तद्कालीन युद्धयागु तःसकं हे रोचक ढंगं वर्णन याना तगु दु ।

मुरोमची तथा मामोयम युग

जापानी इतिहासया थ्व युग गृह-युद्धयागु युग खः । सारा देशे हे ल्वापुया मि फैले जुयाच्चन तर उगु समयया राजधानी क्योतोस ला विशेष रूपं हे जुल । व्वनेगु च्वयगु ला बन्द हे जुयावन । उकि यदि थ्व युगया छुं साहित्यिक-कृति दुसा उकीया रचयिता सुं न सुं एकान्त-सेवी साधु महात्मा हे ज्जी ।

सामान्य रूपं थुगु युगे साहित्य धारा छगू प्रकारं गना हे वन धाःसां ज्यू । अथे जूसांनं युगयात ल्वेक छगू स्वतन्त्र सरल साहित्यिक शैली छुं भचा विकास यात ।

थुगु युगया सर्वाधिक प्रतिनिधि रचना 'युते'

अथवा 'योक्योकु' खः । थ्व व नाट्यांश खः गुकी-यात मनूतयसं सार्वजनिक रूपं व्वनी वा म्येंधें हाली ।

इदो-युग

किच्यागू व किगुंगूगु शताब्दीया द्धवी जापानया जातीय साहित्य छकः बांलाक हे मू पुल । शुद्ध प्राचीन साहित्यया अध्ययनयात अनुप्राणित याना व्यूम्ह सर्व प्रथमयाम्ह अग्र दूतया नां कमोनो-म-बुचि (१६६७-१७६६) खः । लिपा वयागु अनुकरण याना थः गुरुया सिनं अपो मोनो-ओरि नोरि नग (१७३०-१८०१) प्रसिद्ध जुल ।

थुगु युगया ऐतिहासिक साहित्ये निगू तःधंगु ग्रंथ च्वःगु दु—(१) दे-निहोन-शि, महान जापानया इतिहास (२) निहोन गेशि, जापानया गैर सरकारी इतिहास । थ्व ग्रन्थ निगूलिं नैतिक राष्ट्रीय भावनां एकदम हे ओत-प्रोत जुयाच्चंगु दु ।

थ्व हे युगं जापानया शैक्सपीयर चिकमत्सु मोजेमां (१६५३-१७२४) यात जन्म विल । व गुलि प्रतिभावान जू उलि हे अध्यवसायी नं जू । थ्व असंदिग्ध रूपं जापानी नाट्य-जगतया सर्वश्रेष्ठ व्यक्तित्व खः । थ्वयागु दकसिवे न्हापांयागु नाटक १६८५ स तयार जुल । हानं अबले निसें मृत्यु पर्यन्त वं च्वया वं च्वन ।

थ्व युगया मेगु अर्धांशे उपन्यास तथा रोमांस खूब च्वल ! रोमांस लेखकपि मध्ये क्योकुते-बकिनया नां दकसिवे च्वे लाः । बकिन छम्ह तथंम्ह विद्वान खः । वयात जापान व चीनया इतिहास, धर्म, साहित्य व पुराण-वाङ्मयया पुरा परिचय दु । थःगु ख्वीदँया साहित्य जीवने बकिनं खूब च्वल । वं कम-से-कम निसः व ख्वीगूति सफू अवश्य च्वल ज्जी । गुकी मध्ये गुलि असाधारण तःधंगु ग्रन्थ नं दु ।

आधुनिक साहित्य

गुगु प्रकारं न्हापा भारतीय तथा चीनी विचार-धारां जापानया साहित्यिक जीवनयात प्रभावित यात, उगु हे प्रकारं आधुनिक युगे जापानया साहित्यिक चेतना यूरोपया साहित्यिक चेतनां पुरा रूपं अभिभूत जुल । जापानयात आः थौकन्हे थःगु आययात उकें पुरा रूपं मुक्त यायगु अवसर मदुनि ।

सर्व प्रथम यूरोपयात जापानं डच भाषाया माध्यमं म्हसीकेगु आरम्भ यात । कानून तथा राजनीतिया सफू दके न्हापां च्वल उकीया लेखक डच भाषाया हे विद्यार्थी खः १८५८ यां लिपा गबले बुलुं बुलुं विदेशनाप सम्बन्ध बडे जुल । मनूतयसं इङ्ग्लैण्ड, अमरीका व फ्रांस वनेगु तथा अंग्रेजी फांसीसी भाय् स्यनेगु प्रारम्भ यात । गुम्ह देशया शासन-कार्य लगे मजू, इमिसं थःत थःमं शैक्षणिक तथा साहित्यिक कार्ये लगे यात । थुकीया परिणाम रूसो, अहमस्मिथ, मिल, स्पेन्सर, डारविन आदि फुक जापानयात थःगु जापानी भाषाय हे प्राप्त जुल ।

यद्यपि जर्मन भाय्या अध्ययन फांसीसी भाय्या अपेक्षा लिपा हे आरम्भ जुल, तथापि थुकिं फांसीसी भाय्या अपेक्षा जापानी साहित्ययात गुलिखे अपो प्रभावित थाना विल । थुकीया हे माध्यम द्वारा न केवल सैनिक व चिकित्सा शास्त्र हे जक अध्ययन जुल, बल्कि कानून, दर्शन व सामान्य साहित्यया नं जुल ।

लिपा रूसी साहित्य, विशेष रूपं रूसी उपन्यासं नं खूब आकर्षित यात । थुकी मध्ये यथार्थवादी उपन्यासे स्वंगूनां दकले न्होने लाः—(१) त्सुबोछि शोयो, (२) ओज्जकी कोयो, (३) कोद रोहन । वसेदा विश्वविद्यालयया साहित्याध्यापक शोयोजुं यथार्थवादी आन्दोलनयात आपालं न्हाव्वारुगु दु । थःगु उगु सफू शोसेत्सु शिञ्जी (उपन्यासया आत्मा) स बकिन प्रतिपादित बनावटी समाचारया तसकं निन्दा यात ।

वयागु 'तोसे शोसे कतगि, (आधुनिक विद्यार्थी-पिनिगु नमूना) यथार्थवादी उपन्यासया उगु नमूना खः ।

दुर्भाग्यं कोयोया असमये हे शरीरांत जुल । वं आपालं उपन्यास च्वःगु दु । उकी मध्ये गुलि गुलि खूब प्रसिद्ध जू-इरोज्जे (प्रेमया पाप-स्वीकृति), तजो-तकोन (अधिक अनुभूति व अधिक घृणा), कौजिकि यथ (स्वर्णमय-प्रेम) ।

रोहन गुगुं समये क्योतो विश्वविद्यालयया अध्यापक खः । वं नं तःगु मछि उपन्यास च्वःगु दु ।

कोतुकोमि रोकं नं आपालं जनप्रिय उपन्यास च्वया दीगु दु, उकी मध्ये होतोगिसु (कोयल) उगु अंग्रेजी व अन्य विभिन्न भाषाय अनुवाद ज्वी धुकल ।

प्रकृतिवाद धाराया विरुद्ध जापाने निगु साहित्यिक विचारधाराया आविर्भाव जुल ; उगु मानवतावादी विचार धारा, मेगु सौन्दर्यवादी ।

१९२३ या भूकम्पं लिपा जापानी साहित्यिक प्रगतिस नं उगु प्रकारं भूकम्पथें हे जुल । उकीया मुख्य धारा स्पष्ट रूपं जनवादी जू वन । मनूतयसं प्रधान रूपं 'जनताया लागी' च्वयगु शुरू यात । १९३० यां लिपा 'जनताया लागी' च्वयगु गति छ्वासुया वन । १९३७ यां लिपा ला जापानया सारा साहित्य युद्धया बाजं सः थें जुल । भारतीय शब्दं धाल धाःसा सारा साहित्य 'गीता-साहित्य' जुल ।

१९४५ स जापानया पराजयं वयागु युद्ध प्रिय प्रवृत्तिया ऋण हे पुले मफेका विल । युद्धया दिने गुगु वाक्-स्वतन्त्रताय् प्रतिबन्ध लगे जुयाच्वंगु खः व हटे जुल । थुगु युगे गुगु उपन्यास च्वल उकी सर्वाधिक जनप्रिय व हे जुल गुकी जापानया पराजयं उत्पन्न नैतिक पतनयात अत्यन्त जोरदार शब्दं चित्रित थाना विल ।

युद्धया लिपां निसें अमरीकी साहित्य नं जापाने खूब प्रचार जुल, गुगु स्वाभाविक खः ।

साहित्यिक कृतिया लागी बीगु पुरस्कार मध्ये मुख्य स्वंगू प्रकारया दु—(१) दच्छिया निकः अपरिचित अधिकारी साहित्यिक प्रतिभाया सम्मानार्थ बीगु (२) दच्छिया छकः परिचित अधिकारी साहित्यिक प्रतिभाया सम्मानार्थ बीगु (३) दच्छिया निकः सर्वश्रेष्ठ कहानीया लेखकपित बीगु ।

निप्पोन बुंगेक क्योके, जापानी साहित्यिकपिनिगु ढगू संस्था खः । गुकीया सदस्य संख्या पर्याप्त दु, गुकीया उद्देश्य नं यक्क दु, उलि मध्ये साहित्यिकपिनि व्यक्तिगत हित चिन्तन नं छगू खः ।

पत्र-पत्रिका

खजा पत्रारम्भया इतिहासयात १७ वीं शतीया आरम्भ तक नं मानेया वने फु । किन्तु दकसिबे न्हापां शिम-चुन-शि (समाचार पत्र) १८६४ स हे छापे जुल । थ्वयां लिपा हे तोक्योया वर्तमान प्रसिद्ध दैनिक निशि-निशिया पूर्वज निशिन-शिनजी-शिया आरम्भ जुल । थ्वयां लिपा लगातार अनेक दैनिक पिहां वल । शिक्षाया प्रसार, धनया बहुलता, राजनैतिक घटना व अन्तर्राष्ट्रीय सम्बन्ध मिले जुया प्रेम व उकोया प्रभावयात खूब बढे याना विल ।

१६३१ स जापाने १२०० सः दैनिक तथा ७७०० सः साप्ताहिक व अर्ध साप्ताहिक छापे जुल । तर गबले निगूगु विश्व युद्धे वाक स्वतन्त्रताय् प्रतिबन्ध तथा विल अबले तोक्योले पिहां बैगु दैनिकया संख्या न्यागू, ओसाकां पिहां बैगुया संख्या प्यंगू जूवन । थुगु रूपं समस्त देशया यानाः ५५ गू सिवाय् अपो पत्र-पत्रिका पिहां वय् मफुत ।

१६४५ निसें हानं बुलुं बुलुं प्रेस थंगु पूर्वं रूप धारण यायगु प्रारम्भ यात । थौं कन्हे अमरीकी प्रेस

गुलि स्वतन्त्र ज्वी फु थन नं उलि हे जापानी प्रेस स्वतन्त्र !

तोक्यो तथा ओसाकां प्रकाशित ज्वीगु प्रधान दैनिक पत्रया संख्या निच्यागू दु । थ्व देश भरे प्रकाशित ज्वीगु ११६ गू दैनिकया २५ प्रतिशत भतिचा अपो ।

च्यागू करोड़या आवादी ! उत्तर प्रदेशया आवादी स्वयाः खालि २५ प्रतिशत अपो । हानं अन ११६ गू दैनिक पत्र !

ग्राहक संख्याय् 'असही' या नम्बर दकले च्चे थ्यं । पीगू लाख ग्राहक प्रातःकालया संस्करणया हानं मिगू लाख ग्राहकत संध्याकालीन संस्करणया । थ्वयां लिपा मेनिचि व योमियुटिया नम्बर वै ।

मेमेगु सामान्य तोक्योया दैनिक पत्रया ग्राहक संख्या नीदो ति दु ।

ओसाकाय् 'संगयो केजे' या ग्राहक संख्या च्यागू लाख दु, 'ओसाका' या न्हेगू लाख ।

सामान्य समाचार पत्रं अतिरिक्त छगू 'कम्पो' छापे ज्वीगु दु । व जापान सरकारया गजेट खः । उकी केवल सरकारी सूचना हे जक छापे ज्वी, ग्राहक संख्या छगू लाख ।

जापानी पत्रकार कलाया बारे थुलि निश्चय धाय् फु कि व लगभग फुक खेँ पाश्चात्य पत्रकार कला व व्यवस्था नाप टक्कर काय् फु । छगू तःधंगु विशेषता थ्व खः कि तोक्यो तथा ओसाकाया समाचार पत्र प्रत्येक जिलाया स्थानीय खबर छापे जुयाः छगू रूपं सारा देशे हे समाचार फैले याना बी ।

व्यापार पक्ष पाखे स्वःसा ला तःधंगु पत्र प्रायः खूब लाभदायक । चिधंगु पत्र धाई अथे हे खः ।

गथे मेगु दुनियाय् पत्रया आयया प्रधान साधन विज्ञापन खः । ग्राहकपिनिगु ध्येवां जक ला पत्रिका चले ज्वी हे फै मख । जापानया दकसिबे तःधंगु तथा

प्रभावशाली समाचार एजेंसीया नां क्योदो त्सुशिन-वा
खः। जापानया सारा तःतःधंगु पत्रया थ्व नाम
सम्बन्ध दु ।

जापानीतय् थःगु निगू अंग्रेजी अखवार नं दु-
(१) निप्पोन टाइमज (२) मेनिचि ।

पत्रिकाया ला जापाने ठिकाना हे महु । छिकपि
ह्-यागुसां छगू सफू पसले ला द्वाहां भासैं, छि वें हे
ज्वी, अलेसी कि सामान्य जापानीपित पत्रिकाया पाखें
गुलि मानसिक भोजन प्राप्य जू ।

१९५१ स निदो व प्यसः व स्वीखुगू विभिन्न नांयागु
पत्रिकात प्रकाशित जूगु दु । थुलि पत्र पत्रिका मध्ये
गुलि सर्व साधारणया लागी, गुलि मिसातयगु लागी
गुलि मचातयगु लागी । थुकोया ग्राहक संख्या
दकसिन्ने अपो दु । छगू पत्रिकाया ग्राहक संख्या म्निगू
लाखं मयाः । थुया न्होने भीसं छु पत्रिकाया छिमि
स्वया अपो ग्राहक दु धका अभिमान याय् थाय् दु ?
अथवा न्यनी बले लिसः बी थाय् दु ?

वस् थ्व हे जापान खः, थ्व हे जापानी साहित्य
व पत्र-पत्रिका खः ।

चवसापासा

१०९९

धारे गय विष जुल जिगु प्रीति

श्री हृदयचन्द्रसिंह

सजनी, मयाय् मफुत जि प्रीति !—
यःसां मयःसां छंत जिगु प्रीति,
यान्चवने स्व जि ला प्रीति सजनी,
धारे गय विष जुल जिगु प्रीति ?

जिगु हृदयसं ह्वःगु थ्व प्रीति-स्वां
छायाचवना जि सजनी छंत,
अपराध मखु थ्व ला भक्ति धका खः
धारे गय विष जुल जिगु प्रीति ?

लय् लय् तातां यान्चवना प्रीति
प्राण बसा ला लां न्हि-न्हि,
बागः मिखां नं मख् छं सजनी,
धारे गय विष जुल जिगु प्रीति ?

दना चवनागु लुखाय् जि आःला
थ्व प्रीतिया उपहार ज्वनाः,
लः ल्हानां काय् मखुला छं सजनी,
धारे गय विष जुल जिगु प्रीति ?

स्वे धका छकः मुसुकक न्बूगु छ
न्हिले नं धुन यक्व ख्वे नं धुन,
चू लाक्क छकः नापं मख् छं सजनी,
धारे गय विष जुल जिगु प्रीति ?

चच्च वुत जिगु सारंगीया तार
आः ज्वीन जिगु जीवन असार,
न्यके मखुला छं संगीत सजनी,
धारे गय विष जुल जिगु प्रीति ?

न्हीन्हीं

श्री धुयास्वां 'सायमि'

[थ्व बाखं व्वनेत छगू मिनट द्यव गाः]

मत च्याकी। की प्यखें भूँ वयी। मत व की, की व मत। थुमिगु सम्बन्ध, थुमिगु संस्कार सुनां द्यकल, गय यांना द्यकल, छाय द्यकल ? थ्व छगू समस्या खः। अँ, समस्या... सृष्टि, संसार, सकल वस्तु। उत्सर्ग-उत्साहं वा प्रकाश-प्रादुर्भावं कीत आनन्दं, उमंगं थुखे-उखे मतया प्यखें सना-च्वन।

भचालंका। गनं गगं मायबिलचा निम्ह वल। छाय वःगु ? शंका समाधान याय न्हापा हे जि खन छगू छगू भूभागे वना काप काप इमिसं की नःगु। थन्यागु भक्षणं रक्षण यायत कीतयसं कुतयागु मखु, अथे हे वया हे च्वन, भक्षण नं जुयावं हे च्वन।

न्हीन्हीं मत च्याके हे माः। मत च्याका हे च्वना। अले न्हीन्हीं उगु हे तालं उगु हे बेलास संहार-उत्सर्ग-या प्याखं नं जुया हे च्वन।

—०—

छम्ह कीयात छम्ह व्यांचां नयाच्वन, छम्ह व्यांचा-यात छम्ह सर्पं तुनाच्वन, छम्ह सर्पयात छम्ह नवोचां नयाच्वन, अले छु छम्ह ईश्वरं छम्ह ईश्वरयात नल मखा धाय ?

—[धर्मोदय वर्ष ४, १७४ पृष्ठया 'कल्याण-धर्म' लेखं]

यदि व अभागी मिसां थःम्ह मचायात बुयाः छकः तःसकं साहसपूर्वक 'दुष्टत, छिमिसं जिमिगु नारीत्व पत्नीत्व फुकं काय धुकल, तर जिमिसं थःगु मातृत्व गुगुं प्रकारं नं बी मखु' धका धाय फुगु जूसा थुमिगु समस्या तुरन्त हल ज्वी।

—श्रीमती महादेवी वर्मा

'मांया ममता'

—श्री स्वयम्भूलाल 'श्रेष्ठ'

[थ्व बाखं व्वनेत १३ मिनट द्यव गाः]

आः छु यायगु ? थ्व पापया परिणामयात गथे यायगु छम्ह युवति, नकतिनि वूम्ह मचाया मां, छत-पते जुयाः हाल।

“सुथे ज्वीथे ज्वीथे च्वने धुकल। सुथे जुलकि थ्व खँ त्वाले च्वं पि सकसिनं सी। छु धाय, मलाका हाला-च्वनां। गुलि सम्भेयाना का, विधवाम्ह मिसा मचा जुयाः करपि मिजंतलिसे हेल्मेल द्यका च्वने मते धका। माने जूगु मखु। जिगु इज्जत, कूलया इज्जतयात मिया बिल छं—” बाज्यःति वंम्ह मिसा, युवतिया मामं दिक्क जुयाः धाल।

पिने प्यखें मंगः पंक्षीया चिर्चिर शब्द तायवत। आःला सुथे हे जुलथें च्वं धका तिकभयाचां पिने खल। नकतिति द्यो तुइसे तुइसे धया वयाच्वन तिनि। हड़बड़ नवजात मचायात इचा छकुतीं बांलाक हिन। इचां हित्तु छंगुलि व उखें थुखें संकूगुलिं मचा च्याय च्याय खल।

युवति मूर्तिवत ख्वःम्ह मचायात त्वे च्वन। भचा लिपा बैके मातृभावना जागृत जुल। वं थःथम्हंतुं विचायात—“थ्व मचायागु छु दोष ? दोषी ला जि जक का। क्षणिक सुखया लागी, मिजंयागु हा हा ले लो जुया जि थन्यागु कुकर्म याना। अले दोषी जि जुसेलि उकीया दण्ड थ्वैत छाय ?” प्रकट याना मान्हे सितः धाल—“मां, जिम्ह मचा थुखे हिं। थ्वैत जि तोते मखु। जिगु छकुति छकुति हिं बने जूम्ह धव मचा। मिला तक प्वाथे तय धुसेलि—आः जक छाय मते !”

थुलि धया मचायात लाका काल। जि हेरा, जि प्राण धका निकः स्वकः चुप्पा नल। मचा थः मामं यागु प्यारयात मथुया वा छायथें च्याय च्याय जक खल।

—०—

सम्बोधिया मार्ग

[ले०—गवेषक]

बुद्धगयाय् सम्बुद्धत्व प्राप्तयाय् धुंका भगवान् ऋषिपतने विज्याःबले वसपोल याकचा हे थ्व पुण्य भूमिया दर्शन याः वैपिं कोटानकोटि यात्रीपिथें हे छम्ह यात्री जुल । पासापिसं नं वसपोलयात तोता वन । सुनानं वसपोलया महान् विजयया आभा खंके मफु । यद्यपि वसपोल ऋद्धि द्वारा संसारयात प्रभावित याय्गु सामर्थ्य दुम्ह जूसां नं, थुजागु साधनयात कार्य रूपे ह्यगु अनुचित भाःपाः विज्यात ।

अय्सां हानं, थुम्ह यात्रीया हृदये सारा संसार-यात, मानव समाजयात प्रकाशित याइगु महान् ज्योति दु ।

भीसं थुगु चित्रयात मने तयगु आवश्यक, छाय् कि भी च्वनाच्चनागु समय भौतिकता हे सत्य खने दया पाशविक शक्तिया पूजा जुयाच्चन । भीसं थ्व खें नं ध्यान छे माः जुजु, सम्राट, धन, सेना, समय व मृत्युया शक्ति सिबे नं शक्ति शालीम्ह गुम्ह महान् पुरुषया संसारे प्रादुर्भाव जुल, हानं याकःचा भीथें हे संसारया मरु भूमिस विचरण याना विज्यात । थ्व खें भीत विषय संसारे सत्यया ध्वजा व्वेकेगुली धैर्य प्रदान याई । थ्व खँया अनुभव भीसं याय्माः सम्बो-धिया पुसा भीके दुने नं विद्यमान् जुयाच्चंगु दु तथा भीगु प्रयत्नया प्रकाश कयाः व पुसा कोपं पिहां वयाः, वृद्धिजुयाः प्रफुल्लित ज्वी । थ्व दुनेयागु शक्ति छगू थुजागु चौज खः गुकी विश्वे याय्गु उपदेश भगवानं विया विज्यागु दु । थ्व विश्वास विना भीसं छुं याय् फै मखु । थन अधिकारया खँयात थाय् महु ; भीगु कोठाया मतयागु प्रकाशे भीगु गुलि अधिकार दु वयां अगो अधिकार थुकी महु । खँया तात्पर्य थ्व खः कि भीपिं थुकीया अधिकारी ला खः हे मखु, अपितु थुकीयाभागी सम खः । थुगु प्रकारं थ्व विश्वास आत्म-

विश्वास मखु, गुगु कि प्रायः अभिमाने बदले जू वनी । अभिमाने लाना मनुष्यपिं महान् ज्वी मखु, क्षुद्र हे जक जू वनी । अभिमान छगू बन्धन खः गुकी तः वचना व्यक्तिया स्वतन्त्रता तना वनी । किन्तु, बोधि-ज्ञानया विश्वासं मनुष्यपित फुक्क बन्धनं मुक्त याना परम स्वतन्त्रता बी । बुद्धत्व लाभयाय् धुनेवं यया विज्यागु भगवानया प्रथम शब्द थ्व खः—

“अपारुता तेसं अमतस्स द्वारा
ये सोत वन्तो पमुचन्तु सद्धं ।”

—‘अमृतया लुखा चाल, न्हाय्पं दुपिसं श्रद्धायात न्यचूकि ।’

बुद्धया वचनानुसार थन श्रद्धाया अर्थ अन्ध-विश्वास मखु अपितु सत्ययात सीकेगु अभिलाषा खः । उकि हे ला भगवानं सर्व-प्रथम उपिं न्याम्ह भिक्षुपित उपदेश बीत विज्यात । गुपिं वसपोल प्रति श्रद्धा तोता ऋषिपतने च्वना च्वपिं खः । भगवानयात तापाकं दिज्यागु खना इमिसं निश्चय याःगु खः वसपोलयात न स्वागत हे याय् न आदर सत्कार हे तय् । तर अन्ते छु जुल ? गुलि गुलि तथागत न्योने विज्यात उपिं फुक्क आसनं दना वसपोलयात नाप लाः वच । वसपोलया मुख मण्डले वसपोलया महान् आध्यात्मिक विजयया भाव अंकित जुयाच्चन । वसपोलया चक्षुस उगु गम्भीर दृष्टि दयाच्चन गुगुलि जन्म व मृत्युया रहस्य सीका उकीया प्रति विजय जूगु भल्के जुयाच्चन । वसपोलया फुक्क व्यक्तित्वं धात्थें अन्तःप्रकाश वसपोलया सारा शरीरे व्याप्त जूथें उगु अलौकिक आनन्द रश्मि पिहां वयाच्चन । वसपोलयाके सत्ययात म्हसीका बीगु उगु शक्ति व उकीयात प्रचारयाय्गु गुलि अदम्य उत्साह अबले दयाच्चंगु खः, व अपूर्व खः । सत्यावबोधं उत्पन्न

जूगु शक्ति हे भगवान बुद्धया वाणी उलि शक्तिवान चमत्कारं पूर्णं जूगुलिं शताब्दीं निसं मनूतयूत प्रभावित यानाच्चन हानं थौं नं वसपोलया अमरवाणी भीगु हृदये सचीवता नक्सां गुञ्जे जुयाच्चन ।' बुद्धत्व प्रतिलाभयां लिपा गोगु मङ्गि सप्ताह तक गुगु अलौकिक आनन्दयागु अनुभव जङ्गलयागु एकान्ते भगवाद बुद्धं याना विज्यात । उकीया परिचय भगवान बुद्धया थुगु शब्दे दनी , गुगु वसपोलं थःगु प्रथम उपदेशया न्होने न्याम्ह भिक्षुपित सम्बोधन यानाः धया विज्यागु खः—

“ ओदहथ भिक्खवे सोतं , अमतमधिगतं ”—
“ भिक्षुपिं न्यं, जिं अमृत प्राप्त याना । ”

थ्व आश्चर्यगु खं खः कि भगवान बुद्धयागु थ्व अमृत संदेश बौद्ध-धर्म तथा दर्शनयात थौं कन्हेया आपालं विद्वान व विद्यार्थीपिसं लोमंका च्वन । थुजापिं अक्सर याना पाश्चात्य विद्वान मध्ये आपाः दु ।

इमिसं बौद्ध-धर्म तथा दर्शनयात निराशवाद व बुद्धिवाद जक सिद्धयायगु प्रयत्न यानाच्चन । किन्तु भगवानया प्रथम उपदेशं, गुगु थ्व शब्दं शुरु जुयाच्चंगु दु , वसपोलया शिक्षा सम्बन्धी मुख्य दृष्टिकोण साफ साफ खने दु । थ खः मध्यम मार्गं गुगु काम-सुखल्लिकानुयोग अर्थात् विषये लिप्तज्वीगु व अत्तकिल त्थानुयोग अर्थात् आत्म पीडनयायगु निगू अमन्तयात तोता च्वंगु दु । हानं व 'चक्षु वीगु खः, ज्ञान वीगु खः, प्रज्ञा वीगु खः एवं आलोक वीगु खः'

व्यवहारिक व आध्यात्मिक जीवने थुगु मध्यम मार्गं छगू न्हूगु विचार धारा तथा छगू न्हूगु न्याय शास्त्रयागु निर्माणयात हानं लिपा, एशियायागु महान दर्शनयात जन्म बिल ।

अनुवादक—'कुमार'

जिगु उपहार

—रवीन्द ठाकुर—

छन्दु सुथ न्हापां हे जिं समुद्रे थःगु जाल चक्रंका ।
तः धंगु परिश्रमं लिपा जिं समुद्रया उगु अंधकार-मय गर्भं छुं अद्भुतगु व बांलागु वस्तु पिकायगुली सफल जुल । उकी मध्ये, गुलिं मुसुकानथें प्रकाशमान, गुलिं अश्रुविन्दुथें चमकयू जू एवं गुलिं न्हूम्ह भम्चाया नेताथें ह्याऊं ह्याऊं धाः ।

सारा न्हिच्छिया थकावतं लिपा गवले जि सन्ध्या-इले छुं थ्यन अबले जिम्ह प्रियतमा बगीचाय याकःचा च्वना स्वां-झुप्पा कुचा कुचा यानाच्चन ।

जिं छगू क्षणया निंति हिचके जुल, अले थःगु व अमूल्य निधि वया चरणे तथा हानं सुंक जि दना च्वना ।

वं उखे पाखे स्वत, अले घाल—'थ्व वस्तु ला तःसकं अद्भुतगु खः, तर जिं मस्यू थ्व जित छु ज्याय ख्यले दै ।'

अबले हे छगू चमत्कारपूर्णगु घटना जुल । जिगु छ्यो लज्ज्यां क्वछु वन । जिं विचा याना 'थ्व वस्तु प्राप्त यायूत जि संघर्ष मयाना । जि उगु वस्तु बजारे नं न्बाना महया । थ्व वयालागी उचितगु उपहार मखु ।'

अले सारा चच्छि तक जिं व वस्तु छगू छगू यानाः लें वां छ्या च्वना ।

कन्हे खुनु सुथे यात्रीत बल, इमिसं उगु वस्तु कयाः दूर दूर देशे यंकल ।

साहित्योद्यान

—श्री आशाराम शाक्य सम्पादक-‘पासा’

भुयुगु चःति सोसो वय्का
 कण्टकमय मार्गसं लाना
 जीवन खँखँ हिः हिः चार्पि
 दुःहे मानव ! दुःख जुल धार्पि !
 सुन्दर साहित्योद्याने थौं
 यावन्य वा भी भ्रमण छकः...१
 मधुमय रस रूपी साहित्यं
 दुःखमय जीवनया नाँचा नं
 थाःगाः मधुगू विश्व समुद्रं
 उत्रे यायूतः दुखि मानवत ।
 सुन्दर.....२

जीवनमय जीवन यापन आः
 यायूतः संचय शक्ति विभिन्न
 विस्तृत विश्वे मानवतयूसं
 याना सुखमय जीवन हयूत !
 सुन्दर.....३

अमृत रसया स्वादन यायूत
 दुःख रहित जीवन थन हयूत
 थःथः ल्वाकिम्ह इष्यायात
 दूर थयंक हे हाकूं तिन्यत !
 सुन्दर.....४

मङ्गलमय जीवनया पुष्प
 केवल साहित्योद्याने जक
 विकसित कुसुमया सुन्दर रूप
 नकल याना ह्वै च्वनिगूलि !
 सुन्दर.....५

सुगन्ध रसया स्वादन याना
 दुखया चःति सुचुका छेत
 सुन्दर दृश्य दर्शन याना
 कुभावनाया विनाश यायूत !
 सुन्दर.....६

गौरवमय प्राचीन समाज
 दुन्य छुं मधुगू न्हूगु समाज
 सम्मिश्रण आः याना हयूत
 उज्ज्वल ज्वीक सूर्य समान !
 सुन्दर.....७

मानवतयूत साहित्योदय
 भल भल थीगु अरुणोदय खः
 मानव जीवनरूपी तरुया
 जीवन रस केवल साहित्ये !
 दुगुलि साहित्योद्याने थौं...८

मानवया मन क्षेत्रे ह्वैगू
 कल्पनाया पुष्प विभिन्न
 साहित्योद्याने जक विकसित
 ज्वीगूलि अतिसुन्दर ज्वीक !
 सुन्दर.....९

काव्य कलाया अमृतया रस
 चिन्ताया कुण्डे कुतुं वंपि
 दुःखि मानवतयूत भीसं
 स्वादन याका सुखि यायूत !
 सुन्दर.....१०

राजातयुगु महल स्वयाः नं
 अति सुन्दरगु काव्य निकुञ्ज
 कुवेरयागु दुकू स्वयाः नं
 भय भय बीगु द्रव्य निकुञ्ज !
 दुगुलि.....११

“जीवन नाँचा थ्यनी गन” ? या
 उत्तर रूपी कुसुम सुगन्ध
 मग् मग् मग् मग् नस्वा वेका
 जीवनया खिति च्वीक छुं गु !
 सुन्दर सरिता काव्योद्याने
 दुगुलि यायू वा भ्रमण अन...१२

सुन्दर निर्मल जनहितकारी
 नित नूतन सन्देश कया आः
 विश्वे वोगु वा फय फुक्कं
 चिच्चातुं थना छुं सा पासा !
 सुन्दर साहित्योद्याने थौं
 यावन्य वा भी भ्रमण छकः...१३

जिमि मां

१०७०

—भिक्षु अश्वघोष

जिमि छ्येँ या अधिकार जिमिच्वाया लहाते जूसीं तभि छ्येँ या संरक्षिका जिमि मां जुयाच्चन । छ्येँ या देख भाल व पालन पोषण यायूगु क्रम मिसातयूत सुनानं स्यना तःगु मदु, न सुयागुं गुरु उपदेशया आवश्यकता हे दु । थ्व जिमि मांया कार्य कौशल्य व पालन शक्ति खना मतीलूगु विचार खः । अतः छ्येँ या पालन यायूगु शक्ति दुम्ह मिसायात देश पालन यायूगु बल मदु धका सुयातं तर्कयायू थायू मदु ।

जिमि छ्येँ या गृह लक्ष्मी हे जिमि मां खः । नां नं लक्ष्मीमाया । च्वाया केवल कमायू जक यायूगु भार, मेगु फुक ज्या मांया लहाती खः । हुकू-पिकू नं मांया लहाती, थथे फुक मांयात तोता बियातःगु कार्य शूरत्व व विश्वासं मखा धायू ।

मांया छ्येँ या ज्या फुक यानाः नं मेमेगु ज्या नं यक दु । मांनं वैद्य ज्या नं यानाच्चंगु दु । जित लुमनि थुकें यानाः छ्येँ यागु ज्यायू तक नं हानि जूगु दु ।

जिगु स्मृति अनुसारं ला किं प्यदंति न्ह्यः तक जिमि मांयाके धार्मिक विचार छफुति हे मदुनिथें च्वं । जिमि मांया मज्यगु बानि छता नं लुमनि व खः थःमं धायू धुन कि सलं वा न्यायूथें ज्वना च्वनीगु । अबले सुयागुं खँ मांया न्हेपने द्वाहां बनी मखु । थुकीयात जिदि मखा धायू । थ्व क्वेयागु खँ स्पष्ट ज्वी—

अन्दाजि ११ दँ, १२ दँ ति न्ह्यःया खँ खः । जिमि दाइ चन्द्रदेवयात व्याहा न्यायूका तल । ततापि नं नापं वी यायूकेगु ला भौगु समाजया नियमथें खः । जिमि मांया चीधिकम्ह कायू जि खः । जिमि च्वां जि चिकि-धिक तिनि धका भम्चा मस्वकू । तर जिमि मांया मन मच्चं । चीधिकम्ह कायू छम्ह जक छायू ल्यंका तयू धका भम्चा स्वके छत । जातः नं कयाहल । क्यनाः स्व बले जक छुं ग्रह-ग्रिह मिलेमजुल ला मस्यू च्वां जातः वां

छ्या बिल । तर मां गन माने ज्वी धका । जिही यायां आखिर जित नं बन्धने क्यंका हे बिल ।

+ × ×

छन्दुया खँ खः । लहासा पाखें तःधंम्ह लामा छम्ह वै च्वन धका गुप्त रूपं खँ जुयाच्चन । मिसात थ्वः थ्वः मुना लामाया दर्शन याः वन । मां नं व पुचःले दु थ्याक वन । शिक्षा नं कया वल । नारीया मनया श्रद्धा हे मखा ? वस, अबलेनिसें मांया लहाती जप माला खालि मजुल । लिपा जितः नं शिक्षा कायूके बिल ।

अबले निसेंया कालयात जिमिगु छ्येँ या निगूगु अध्याये धाःसां ज्यू । छ्येँ पद्म संभव आदि आगं घः दःसा नं जिमि मांयात अलग आगं घः माल । वरोवर छोः पूजाया नं प्रारम्भ जुल । छोः पूजायात आपालं-सामान माःसां नं निगू जिमि मांयात मयोगु सामान माः व खः ला व एला । 'ला व एला' मांया शत्रु धाःसां ज्यू, उकिं मांनं उकी मन द्वासुकल ।

छन्दु भिक्षु छम्ह हाकुसे च्वंगु पात्र (गुल्पा) छगः ज्वना भिक्षाटन याः बिज्यात । मांया दृष्टि व शान्त मूर्ति-या पाखे वन । छन्दु व भिक्षुयात छ्येँ हे निमन्त्रण याना भोजन दान बिल । धर्मया खँ नं न्वन । अनं निसें थे-खादी शासनया प्रति श्रद्धाप्रगति यानाः यंकल । जित लुमनि उलुनु मांया ल्यू ल्यू जि नं वनागु । भोजन क्षीर मखु । गथे छ्येँ न्हि न्हि नया च्वनागु खः वथें जागु जा, केँ, तरकारी खः । अबले जिगु मनं मनं धया च्वन 'अरे ! थथे चिभ्याः जक नयू ज्यूसा ला जि नं भिक्षु ज्वी फु ।'

मां धर्मपाखे लाःगुलि जि नं भन्तेपिमिगु आश्रये थ्यन । तःगु मछि उद्देश्यं यानाः जि नं भिक्षु ज्वीगु इच्छा जुल । छता निता उद्देश्य थन बीगु अनुचित मखना—

‘छथे’या संभटं मुक्त ज्वीगु, विदेशे वना विद्या
चनेगु, दुक्खं मुक्त ज्वीगु, प्यंगु मांया प्रेरणा !’

भन्तेपिन्त लः लहाना विल । भिक्षु संघं थःगु संघे दु
थ्याका काल । प्रव्रज्या ज्वीत मां-अवुया आज्ञा माः ।
जित आज्ञाया लागी राष्ट्रपालंथे अनसन चनेगु आव-
श्यकता पड़े मजू । छायाःसा मांयागु ला प्रेरणा हे दु ।
अले अवुयागु जक छु खँ ? चाहे मनं निसें व्यु, चाहे
म्हुतुं जक जि वाणी द्वारा अवुयाके नं विदा कायधुन ।
गुलिसिनं येक गुलिसिनं मयूक न्यागुसां जि सकसिके
विदा कया ।

जित आःतर्क थ्व खँ लुमनी बले आश्चर्य चाः । प्यदं
न्यादँया भिन्ने मानव हृदय गुलि परिवर्तन ज्वी फुगु ।
प्यदँति न्ह्यः मांया यःसैं व्याहा नं याना विल, हानं
लिपा ब्रम्हचर्य जीवने नं तया विल । थुकीयात श्रद्धा
मखा धाय् ?

च्यादँ लिपा ।

नवम्बर १९६१ या खँ खः । अग्र श्रावक धातु स्वा-
गत समितिपाखे पौ छपौ प्राप्त जुल । उकी नेपाले धातु
यात्रा ज्वीगु, स्वागतोत्सव, निमन्त्रण व नेपालया दर्श-
नाभिलाषी मन जुया च्वंगु स्वंगू प्यंगू कारण चूला बल ।
अले पासा काश्यप (कुमार) व जि लंकां निसें वया ।

त्यानुलंका मां—अवुया ख्वाः स्वः वने धका येले वना
छयेक्वे ध्यन । च्वनिसें क्व थ्यंक छथे छकः स्वया ।
छथे भतीचा तःखा जुयाच्वन । दुने द्वाहाँ वना ।
न्हापा तितिन्हुया द्वाहाँ पिहाँ जुयाच्वनागु लुखा
नं चीदुघाथे जुयाच्वन । कछुना द्वाहाँ वना,
तले ध्यन । छचा ख्यरं छकः स्वया । खःथे म-
खुथे च्वनावल । अवुया लिक्कसं भयाफले खिःचिया
यवने पुलांगु ल्हानि च्वयातःगु सफू खन, सफूया नापं
‘धर्मोदय’ नं दु । अवुया खँ स्पष्ट जुल कि व सफू मन
दिक्क ज्वी बले जित बोत्र थाइम्ह पासा थ्व हे सफू व
‘धर्मोदय’ । मां छथे महु धैगु लक्षण थन दर्शन जुल ।

अले जि न्यना—‘मां गन ?’ ‘उखे’ धका उदासीन
शब्द धाल । अले छथे तःखा जुयाच्वंगुया रहस्य नं स्पष्ट
जुल । ‘उखे’ ‘थुखे’ शब्दया द्वन्द मने जुल । हानं जि उखे
छथे छाया धका न्यनाबले वया आनन्द च्वने माः हँ
उकि अलग च्वनाः अष्टशील पाले याना च्वं च्वन धका
गरखेसे च्वंक ख्या याना उत्तर विल । अले जित नं छकः
ख्वय्ला न्हिलेला जुल ।

च्यादँया भिन्ने छथे या घःचा गाक्क हे चाहिले धुंकल ।
केहे मयजुपि निम्ह नं वरेछुना मानं थःगु वसे कया
तय धुंकल । ‘यः कका जि नं भावा ज्वी’ धाइम्ह
काय्चा छम्ह दुगु खः, व नं यमपुरे वना च्वने धुंकल ।
वया पलिसा मेपि निम्ह नं दय धुंकल । छथे या ताल
बाल घांमला । मिले मजूसे च्वं च्वनी बले बांलाइगु नं
गय ? छथे या संरक्षिका मां नं वास्ता मतः बले छु !
ताले लाई । लक्ष्मी घः नं मां लिना वनाच्वंगु खने दु !
अले ‘यत्रनार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवता ।’ धैगु पण्डित
वाक्य लुमंस्य बल ।

मांया दर्शन याः वना । मां संच मदया लासाय्
च्वनाच्वन । तर जि वनेवं मांया रोगं विदा काल । रूप-
रेखां सी दत मातृ हृदये पुत्र स्नेहं जाल । कुशल वार्ता
जुल । जिगु मन ला विचार सागरे लाल कया वं च्वन-
तिनि । मन सुंक मच्चं । पलख लिपा उखे न्यना
वयागु खँ फुक्कं प्वंका; स्वाका तुं ‘मां ! थथे छथे च्वने
बांमला मजू ला ?’ धका प्रश्न नं तीसकं न्ह्यचीका ।
लिसः जित ख्ववि विल । अनं थःगु हृदय फाया क्वन ।
खँ स्पष्ट जुल । जि मां बांलाक म्हसिल । मां अगल च्वंगु
कारण नं विस्तार विस्तारं लखे क्वे दुने च्वंगु वस्तु खने
दया वैथे खने दत ।

मानं धाल—जाकि ध्वगिका छवेगु प्वः हायगु
(राष्ट्रीय वन नाश यायगु) ज्या छता याय् मोकेत
आपालं प्रयत्न याना । गुठिया गुठ्यारत नं खँ न्यं । तर
छथे च्वपिं माने मजू । छुं छक्का खँ मन्थं, न्यागु दोष

जूसां धर्मया नामे दिकीगु । धर्मं याना छूयें स्यन । थ्व जि सहयाय मफु । उर्कि छूयें नापं च्वं च्वने मजिल, छुयाय् ! धया ताहाकगु सास नापं मिखाय् ख्ववि नं पिकाल । खः मखु थः थःपिसं स्यू । जि थःगु अध्ययने वने माल, पासा काश्यप नापं नेपा तोता वना ।

दच्छि लिपा । २० फरवरी ५३ खुनु पौ छपौ बल । खामे घोने ह्याउंगु आखः खँ बले म्ह पीसे च्वन । पौ च्वना स्वया, थ्व जिगु पृथगजन हृदयं फय् मफुगु शोकनीय खँ ! जिमिगु छूयेंया थीगु प्रदीप आकाभाकां फागुन शुक्ल औंसी सर खुनु (१५-२-५३) स लोप जुल । मां ! गुम्हसिगु गुण अनन्त धका तथागतं कना विज्यात, थौं व सदायानिर्ति मिखा तिसिना वन ! पौ च्वने सिधःबले म्ह छम्हं चिचि मीगुथें च्वन । गःप तःपु जुयाबल, हःहः पँ थें जुल । मिखाय् अन्धकारं तोपुल, पलख फुगे भोसुना ।

‘अनिच्चावत संखारा’ व ‘मरणं तं हि जीवितं’ लुमंका । तर थ्व अनन्त वज्रपात समये थ्व वाक्यया छुं प्रभाव परे मजुल । हानं लुमंका—

अनविभतो ततो आग, अननुच्चातो इतो गतो ।

यथागतो तथागतो, का तत्थ परिदेवना ॥

अर्थात्—सुनानं वा मधायकं थुगु लोके बल, सुयागुं अनुमति मदेकं थनं वन; गथे बल अथे वन, आः थन छाय् ख्वयगु धका ?

परन्तु, थ्व वाणीं लुमंकां नं मांया स्नेह मूर्ति लोमंके मफु । बृद्धा जूसां, स्फूर्ति पूर्ण ख्वा ! न्खाबलें सँ भुलु सुलु दंका च्वनीम्ह । जितः न्हापां दुरुपी म्हुतुई ल्वसुकां,

अनं येलावजि ल्वसुका, अनं जापे म्हुतुई तथा बियाः, थौं तक नं स्नेहपूर्ण प्रेरणा द्वारा थ्व छकूचानि, व छकूचानि धका नका, त्वंका च्वंम्ह मां !

मां ! मां हे ज्वी । मां धैम्ह मां हे का शब्द-समूह नुगःलं पाठ यानाच्वन । गुगु स्नेहमय मूर्ति लुमंका मती तथा च्वना, व इच्छा नुगःलेसं तुं थानाच्वन । आः व पूर्ण ज्वी मखुत ! थ्व हे जित दुःख । आः केवल व पुण्य-स्मृतियात जक बार बार प्रणामयाय् बाकि दनि ।

जिमि मां दिवंगत जूगुली, गुपि पासापिसं शोक प्रकाश याना हल, जित धैर्य बीगु प्रयत्न यात इपि पासापित हार्दिक धन्यवाद सिवाय मेगु छु बी ? थुपि पासा काश्यप (कुमार), पासा अग्गधम्म, पासा सुदर्शन, पासा भक्तकृष्ण व पासा धुयास्वां सायमि खः । पासा धुयास्वां सायमि च्वया दिल—‘पासा, संसारया विधान हे गजब खः । छिम्ह मां दिव्य लोक वन । थ्व खँ जिगु हृदयस छाय् हल चल यागु ? छाय् थुकिं ला कि छम्ह मानव प्राणीया छम्ह मां नेपाली मंत ? छाय् थुकिं ला कि छम्ह मानवया संसारे द्रष्टविते तःधंतु वस्तु मंत । मखु, थ्व फुकं मखु । थ्वया कारण—अश्वघोष छम्ह पासा दु; गुम्ह हृदयनिसें पासा ज्वी धुंक्म्ह । वया मां मंत अले ! वया मां मंत धाय् सातं जिगु हृदययात नं आघात ज्वीगु स्वाभाविक खः ।’

मां, आः जि छु धाय् । केवल थ्व छगू वाक्य सिवाय—जिमि मांयात निर्वाण सुख लाभ ज्वीमा !

हःयात

—श्री धर्मरत्न शाक्य

फर फर फर फर शून्यगु गगने च्वया च्वना छाय् थन वा,

मनया दर्द फुक्क भेच्यूगु दृढ़ विश्वास तथा क्यं वा !

अथवा थःगु चञ्चल भाव जकं क्यनेत ल्वे च्वना ला ?

धात्थें दिलया भाव हे क्यनेसा शान्त जुया थन बाय्च्वं वा ।

कित छं पृथ्वी बाय् च्वने ग्यासा अथवा धोगीगु भय दःसा,

गुलि च्वया च्वने फैं गगने जक छ, थुकौया निर्णय याय्तसां वा !

पवनयागु आधार कया छं थः जन्म भूमि मां-बौपिन्त,

अहंकारया भाव पिज्वेका च्वयाच्वन छं थन क्षमा पर्व वा !

कलमया ताकत

—श्री लालधन शाक्य

कलम ! दाना स्वःसा कोलाद्धि महु । लना स्वःसा स्वतोला महु । ध्वया मू ठिकाना महु । ध्यवाया प्यपु लाःगु नं कलम हे, सलंसः मू वंगु नं कलम हे । नां कलम हे स्वः, ज्या च्वयगु । मानव जातिया छगू तःधंगु हथियार स्वः ।

कलमया ताकतं मानव जगते छु जक मया ? ध्व धयां साध्य मजू । छम्ह विद्यार्थी महा विद्वान् ज्वीत नं कलमया सहारा मालाच्वन । छम्ह गरीब मारां निसें देश, राष्ट्र विध्वंसकतयूत नं कलमया सहारा स्वाः धायूमज्यू ।

पूर्व कालया ऋषि-मूनिपिसं नं अनेक प्रकारया बेद-पुरानादि ग्रन्थ कलमं हे च्वया वन । लोभी ब्रम्हुतयूसं ठग वृत्तिया साधनया रचना नं कलमं हे यानावन, यानावं च्वन । बुद्ध, राम व कृष्णादि वीरपि मद्या वना नं वसपोलपिनिगु जीवन चरित्रादि सदुपदेश नं कलमं किया तःगुलि हे थौं भीगु न्होने सजीवथें दया च्वन ।

कलमया ताकत बड़ो बिचित्र । न्यातकाया न्येतका, न्येतकाया न्यासः याईपि गरीब मारा जालीफटाहा तयूसं कलमया हे भरं न्यासःया न्यादो याना सिधासो-भा जनतायात शोषण यानाच्वन । थौंयामु विश्वे

न्हुतुया सिनं कलमया ज्या पक्का नं जुयाच्वन । कारण न्हुतुं न्होने च्वंपिन्त जकं स्यके भिके फैं, तर कलमं ता ताः पाक च्वंपिन्त नं फु । दाया, खुया, पाला व स्याना ल्वाईपिनिगु ल्वापु नं च्वया हे छिने मयायूक पक्का मजू ।

सुं गुम्हसिनं यदि मने विकार उत्पन्न याना कलमं छुं च्वल धाःसा उकिया परिणामे थःगु प्राण वनीगु वा मेपिनिगु प्राण काइगु तक नं सम्भावना दु । उकिं कलमया ताकत यो योथें प्रयोग यायगु नं बुद्धि-मानी मखु ।

परस्पर ईर्ष्या व द्वेष जाया वयाच्वंगु संसारे यदि शान्ति इच्छुकपिसं कलम बांलाक चले याःसा इर्ष्या व द्वेष ननानं मदयूके नं फु । हानं युद्ध पिपासापिसं व हे कलम चलेयायूव थ्व संसार तुरन्त सर्व संहार नं यायफु । “विश्व शान्ति कायम ज्वीमा” धका स्वै स्वै थायू च्वया यंकल (प्रचार याना यंकल) धाःसा एटम व हाईड्रोजिम् बम्या घमण्डीत नं सुंक मच्चसें गाई मखु कलमया च्वकायू अज्योगु विनाशकारी शक्ति अडे याना तयूज्यू, यदि कलमया ताकत सदुपयोग जसा । उकिं कलमया विचित्रगु ताकतयात मानव मात्र सदुपयोग यायू माल ।

कवियात

—श्री चिरिकः भाइ 'रमण'

कवि !
तोति छं
केवल प्रकृतियागु जक
आराधना यायगु
वासनायात प्रेरणा बीगु,
सिधा-साधा जनयात
भ्रमे ह्मवायूगु,

आकाशे बुँ ज्याना
फसयू छें दयूका
सुपाचयू दुनिया वसयू यायगु
छंगु व कल्पना, भावना
विस्तृत भावुक योजना व
कविता रचना !

कवि !

गथे कला कलाया हे छे जक निरिति मज्जीमा:

छंगु कविता

दीन हीन शोषित जनया—

जन क्रांतिया

उत्साह, बल, वेग, जोश, शक्ति, स्फूर्ति,

निराश्रयया आश्रय

अन्धकारे प्रकाश

निरुद्देश्यया उद्देश्य

अचेतनया चेतन

कांया मिखा

लाताया म्हुतु

ख्वाय्या न्हायपं

खूया तुति

मूर्खया बुद्धि

व

शान्तिया आधार ज्वी व्यु !

कवि !

छंगु कविताया प्रभावं

मानवतय नाप नापं

सीगु व स्वाय्या लागी

मानवताया विजयया निरिति

समस्त सौर जगतयात

सिपाही दयूका

सूर्ययात

सेनापति याना

स्वर्गया देव देवी धाःपि सुद्धां

सुथया स्वर्णिम भण्डा ज्वना

जनतायागु प्रत्येक क्रान्ती

तिन्ह वीत

तत्पर ज्वी व्यु

उद्यत ज्वी व्यु

कवि !

छंगु कविता कविता हे जक मज्जी व्यु !

जिमि

मांयात

योमा ! योमा !! छं जित तोता:
थकालि जगते नय धुन गोता,
मदु थन सुं जित स्वइपि छं ति,
स्त्रानाः च्वना जि अयूनं पृथ्वी
ल्यार्हा वइ मखु गुवलें आः छ-
धाःगु न्यना जि “खःगु खं खः व ?”
धौया दिन हे जुल उगु धाःगु,
धया थकाला ‘धा जित’ थ्व छगू ?
कालं यंकल छंत लिनाः हे
गुलि भ्यानापुगु जगया समय !

—श्री सूर्य बहादुर ‘पिवा’

ख्वयूके दतसा ला कर्चात
बल्लाःपिनि ला योगु जुयाच्चन ।
छं सह याःथें जि नं सह हे
यानाः वय माःगु ला धा छं हे ?
थुगु जीवन हे जीवन भाःपाः
सुखया लागी ल्वाल्वां वयगु ला ?
आशिष छं जित बिया छता च्वं,
स्वर्गं भिं फय-लःया रूपे,
जुवइ थन हे स्वर्गं अले जा,
भी नापलाइ हानं थन हे !
[मांया ख्वाः स्वयं खुनु]

उपनाम

2nd

“??”

हा ! मिसा !! जुया मानवताया तिसा,

थौं जुया च्वन वासनाया न्ह्यवसा ।

‘ध्व ला खःगु हे धाल भाइ । भौगु भापाय् थन्या-
गु रचनाया प्रादुर्भाव छगू गौरवया खँ खः । च्वम्ह
सु ले ?’

‘ किरण । ’

‘ किरण । आखिर ध्व सु जुल ? न्ह्यागु पत्रिका
स्व ध्वयागु कविता ! ’

‘च्व नं खूव च्वयोम्ह खः । कविता, बाखँ एकांकी
फुकेसं ल्हा न्ह्याः । उपन्यास नं च्वय् धुंकल हँ ।
उखुन्हुयागु अंके ला छुं अंश पिहाँ नं वःगु खः ।’

‘मस्यु, ध्वयागु च्वसाय् छु दुथें ! च्वःगु दच्छि नं
मदुनि थुलि प्रख्यात ज्वी धुंकल तर खंगु धाःसा छकः नं
मखुनि । गन्ह्याम्ह ज्वी खःला ?’

‘ गन्ह्याम्ह ज्वी । उमेर गाक्क दुम्ह । संसार नाप
हवने फको हवने धुंका संसारया कण कणया अनुभवी
मज्वीकं थुलि स्यः दुगु लेख च्वय् फैला ।’

‘ उफ् छं धाःसा’

‘ जि धासा छु ? धाले । ल्याय्मम्ह छंत ठीक चा-
म्ह धाय् माःगुथें मखुला ? उकिं ला धाइगु ल्यासे मिखां
छुं मखं । ”

‘ गनयागु खँ गन यंकुगु ’

‘ म्याय् माःगु छाय् । बांलाक हे धाले छंगु मन
किरणजुं यंकल धका ।’

‘ ध्वगी ख्वा । ’

किजाभतया कोठाय् बँपु वःम्ह रमां सफू तथा तःगु
दराजे किरणयागु न्हूगु बाखँ पुचः ‘सभ्यताया ख्वाः-
पा’ खन । निदँ न्हापा स्कूलया कामन रुमे पासापि नाप
खँ जूगु लुमन । विचाया लहर न्ह्याना हे च्वन—‘कि-
रण किरण किरण ध्व सु जुल । जिगु शान्त मानसे हल-

चल मचे याय्त छाय् ध्व सना च्वंगु । न्ह्याथाय् स्व
ध्वयागु खँ । आखिरध्व सुजुल ज्वी । तर जित थुकिया
छाय् परवाह ! भात दुम्ह मिसां मय्यापि मिजंयागु विचा
यायगु पाप खः । अन नं ला बां हे ला, लोकं हवा । तर
किरणयात छको छाय् म्हमसिइके । शायद केशवं म्ह-
स्युला । अनं स्युसा का । वेकःया ला जिनाप खँ ल्हाय्त
हे । लिमला.....

अबले हे खाने सः ताय् दत । ज्या याना थाके जुया
डाक्टर दिनेश अस्पताल ल्याहाँ वःगु का । निम्हं तले को-
ठाय् वन । रमां पंखां गाय्कल । रमायागु स्वायागु
मनो भावना स्व स्वं दिनेशं न्यन—‘म्हसुकु मदु ला छं ?’

“ खः थौं भचा कपा स्याना च्वन । ”

‘ गय् कपाः स्यागु ले । छ ला गंसी नं जुयावन ।
गय् हाँ ?’

रमा मुसुक्क न्हिलाः धाल—“डाक्टर जुयाः उलि
नं मस्यु । ”

‘ जि मथुल...’

रमां भचा मछाः पहलं मौन भापां छुं धाल । डा-
क्टरं आनन्द विभोग जुया धाल—“न्हूम्ह डाक्टर...’
अबले हे केशवयागु सः ताय् दत । रमा दना नयगु
ठीक याःवन । थौं केशव नाप रमाया छुं स्वार्थ नं ला
दुगु । तताजु किजाभतया खँ जुल । खँया सिल सिलाय्
रमां धाल—‘ नयसातं भ्जार तुल । न्ह्यो वयाच्वन ।
काचा काचा बँपु वयां ला न्हूगु किताव खन । च्वं च्वं
छुं हे याय् मफुत । बाखँ ला धात्थें च्वय् पुम्ह खः । ध्व
किरण भाजु सु जुल छं ला म्हस्यु ज्वी माः ? ”

“ किरण, लेखक किरण व ला जिमि क्लासफ्रेड खः ।
मनू ला गजवम्ह हे खः । ”

“छु लेखक हे मखुला ? वंथे च्वंम्ह ज्वीका ? ”

‘मखु तताजु वयागु भेष भूषा जिपिथें हे साधारण ।
भच्चा जिदी । छु याय्मते धाल, व हे याइम्ह । वर्णन याना

छु याय् कन्हे कालेजं ल्याहाँ वय्वले नापं व्वना ह्यका
अले तताजुं हे सिइका व गुलि गजवम्ह । अँ, तताजु
भच्चा व नयफु का, नयगु जक भच्चा गाक्क दय्के मा-
ली । ' तोरकांयात द्योनं विल मिखा । रमायात थ्वया
अपो छु मानी । वं धाल—' जोरे ला याय् तर सिर्ति
वंके ला दै मखु..... । '

' का तताजु अर्थे मवैला, मवसा लपु ज्वना ह्यका
पासा हे मखा...उलि हे व्वना ह्य मफुसा जिगु नां के-
शव मखु...' कन्हे खुन्दु रमां केशवयागु कोठा बांला-
कल । थःगु तन मन धन बिया नयगु जोरे यानाच्चन ।
न्हायपं धाःसां स्वाने सःयागु इन्तजार यानाच्चन ।
भच्चा लंका स्वाने सःवल । स्व वन केशव याकचा, रूवा
ख्युं । रमां कोतूगु हृदयनं न्यन—“किरणजु मक्का ला ?”

'तताजु जिं म्हिगः हे धयानि व वै हू वःम्ह खः ।
लुखाय् सम्म वया ल्याहाँवन ! '

“ छाय् ? ” विस्मित जुया रमां न्यन ।

खँया खँ जिं छ नाप परिचय याकेगु धया । न्यने
सातं धाल—'उषा तोता सु' मिसानाप खँ ल्हायगु मखु,
नापलायगु मखु'

' उषा ! '

'अँ उषा । किरण' उषायात खंगु मखुनि । निदँ
स्वदँ न्हापा उषायागु निपु स्वपु कविता खँ बले निसँ
उषाया दिवाना जुल । अले व हे उषा वयागु लेखं प्रभा-
वित जुया वैथाय् बैला धका थौं व थुलि तीव्रगतिं सा-
हित्ये व्वाय् वनाच्चंगु खः । तताजुं उषायात म्हस्यू ला ।
उषां ला वयात चुम्बकं साःथे साली । '

रमां छगू ख्वाउँगु सास कया धाल—' अहँ, जि
म्ह... । ' अले, सुरु सुरु तले वन ।

केशव नं विदेशे व्वंवन । रमाया किरण नापालायगु
इच्छा पूर्ण मजुल । निराश भावनां व मचा वूगु व्यथा

सहाय्य मफया रमां थःभात यात 'स्व थ्व जिगु अंति-
म समय खः । जिं छित प्रेम याना । तर जिं छता खँ
छित मधया, जिं किरण छम्ह लेखकयात प्रेम यायगु
तोते मफुत तर विश्वास याना दिसँ जिं वयात गवले
खनागु मदु'— धाधां छम्ह कोमल मचा बिया थ्व संसार
तोतावन ।

× × × ×

'दाइ थ्व चिट्ठी सुयागुथे' केशव दाईयागु कोठाय्
तयातःगु ।'

केहँमैसिया रमाया दू व्यंकेत छँ वँपुना च्वंगु,
दिनेशं चिट्ठी स्वल ।

' किरण,

छँत नाप लायगु

अपूर्ण इच्छा ज्वना जिं विदा फोनाच्चना । तर निर्मोही
छ नं उषा नापलायगु इच्छा अपूर्ण ज्वीका हे सीमा-
ली । कारण जिं हे कवियित्री उषा खः । विदा !

रमा (केशवया तताजु)

छुं बिचा याय् मलानी बले हे पोस्ट मैनें छगू पाकेट
व्यु व्युं धाल छँया ठिगाना थ्व हे खः । नां जक छिगु
मखु । ' दिनेशं स्वल किरणयागु नां । न्ह्याथाय् स्व
किरण, वयागु मगजे भच्चा च्वापुं थिल । पाकेट खोले
याना स्वल । किरणयागु न्हूगु सफू । पाना पुइका स्वल ।
'उषा' यात । थ्व छु किरण, उषा ; उषाकिरण । हानं छपू
प्वीकल लेखकया फोटो । हंसं थाय् तोतल । लासाय्
च्वंम्ह मचायात छको स्वल-मिखा नं अथे हे तत्वगो,
मिखाफुसी नं अथे हे चट्ट च्वं । कला नं जक धयां ला
थःहे लाहीया किजा- भाजु केशवं नं किरण जुया खूब
धोखा बिल...मचायागु छ्यने सफू वां छूवया दिनेश
आवेशं कोठां पिहाँ वन !

जिगु तृतीय तिब्बत यात्रा

—भिक्षु अनिरुद्ध

(१०७३ सिद्धा अंकनाप सम्बन्ध)

चम्पालि पाखे—

चम्पालि ल्हासया छगू महत्व पूर्णगु व्यापार केन्द्र खः। थन देँ निकोति व्यापार तथा धार्मिक मेला लगे ज्वीगु दु। थुगु मेलास च्यानु २ भिनु २ या लँ निसँ वया अनेक प्रकारकागु चीज वस्तु मियाः व दामं थन नवु (उनि वस्त्र) “न्याना यंका ल्हासे तथा मेमेगु शहरे मीयंकी। नवु क्रय-विक्रययागु ज्या याना च्वंपि व्यापारित देँ छको अथवा निको थन नवु न्याय्या लागी सवस्य हे मगा। तिब्बत देशे नवु पिहां वैगु स्थान मध्ये थ्व नं छगू तःधंगु थाय् खः।

चम्पालिने भराय् भवगु आश्चर्य जनकगु चीभा छगः पर्वतया भचा च्वस्सं न्हासे लाक प्रतिस्थित जुया-च्वंगु दु। थुगु चीभाया दथ्वी भराय् धिकःम्ह मैत्रीय बोधिसत्वया मूर्ति स्थापना याना तल। चीभा धाःसां गुम्बा (विहार) धाःसां प्रतिमा गृह धाःसां व हे चीभा छगलं ज्याकाय् जीक अद्भूत नकसां द्यका तल। चीभाया च्वे गजुली थ्यंक थाहाँ वनेगु थाय् थासे स्वाने छुनातःगु दु। जि नं ईन्जुचा नाप चीभाया च्वे गजुली थ्यंक थाहाँ वना छको स्वयंनकः वना। च्वे गजुली च्वना क्वे कोस्वय् वले इकुस्य हे च्वं। क्वे वैँ च्वंपि मनूत चिचीचा धिकः जुया वं। आःजा पाठकपिसं चम्पालि-यागु चीभा थपाय् गो अपाय् गो धैगु अनुमान याय्-फत ज्वी। सिं आदि छेँ द्यकेगु ज्वलं हे अपाय् सतं दुर्लभगु देशे थपाय् थपाय् मझिं गोगु चीभा-गुम्बा आदि गय् याना द्यकल ज्वी धका आश्चर्य मचास्य सुं हे च्वने फे मखु। ल्हास देशे थज्यागु चैत्य थ्व हे छगः जक नं मखु। थाय् थासे थ्वयासिकं बां बाँ लागु चैत्य, गुम्बा आदि यक्वं दु धाःगु न्यना। तिब्बत म्लेश्व देश धका संसारं हतक याना तःगु देशे च्वंपि मनूतयगु धर्मया उपरे श्रद्धा व भक्ति धन्य ! धन्य !!

पाजुया काय् प्राणधर नं थन हे नाप लात। थनया व्यापार स्वन्हु प्यन्हुति ला थपाय् सतं चलति जू कि प्राणधर सुथे चप्पा नया पसले फेत्वी व झारा पेशाव याः वनेगु बाहिक बहनी घो खिउँ मजूतल्ले पसलं दने हे लाःगु मखु। विचराया न्हिने नयगु हे छले ला।

श्री प्रेमबहादुर कंसाकारजुया किजा पद्मबहादुर नं नापलात। स्वन्हु प्यन्हुति थन कल्याण गुरुजुपिनिगु पसले तुं च्वना। ल्हासया पुलांगु तिर्थ 'समे' धाःगु थनं नाकं तापा मजू धाल। पद्म साहु नाप खँ ल्हा ल्हां वेकःनं अन सीकः भाय् मनंनिगुलिं नाप्यं तुं वनेगु इच्छा याना दिल। लँ पासा माला जुयाहसित घवं हे चुलाके हःथे जुल। जिगु मन अत्यन्त प्रमुदित जुल। लँयात माः माःगु नय् त्वनेगु लासा फांगा सकतां जोरे याना २८ जुलाई ५२ खुनु जि, पद्मसाहु व डाकंया मोतिकाजि स्वह्य सुथस्या नय् त्वने याना चम्पालिनं पिहां वया। उखुनु हे ३॥ बजे ती जिपिं ब्रह्मपुत्र खुसि पारी भचा क्वेपाखे समे थ्यंकः वना। थौं लँयागु थकावतं याना गनं देके मवना। बासेतुं सुमक भवतुला च्वना।

समे

थ्व छगू तिब्बत देशया अति प्राचीनगु तीर्थ स्थान खः। थन न्हापा वस्ति महुनिगु वखते भूत-प्रेत-पिशाचपिसं निवास याना च्वन। थुगु स्थानयागु सौन्दर्य खना न्हापा न्हापायापि प्रतापवान लाभाजु-पिसं थःगु योग शक्ति द्वारा इमित पितिना छ्याः थन समे गुम्बा स्थापना यागु धैगु ऐतिहासिक घटनायागु खँ सकसिनं कं। गुम्बाया दक्षिणपाखे ब्रह्मपुत्र खुसिसिथे च्वंगु मैदान छगुलिं फिं ट्रँचा ट्रँचा जुया च्वंगु खना। थन ततःसतं गोफय् वय्योगुलिं थथे जुयाच्वंगु धाल।

समेस गुम्बा दय्का तःगुया धाचा ल्हास शहरया दथ्वी च्वंगु 'बहि' गुम्बाया छ्वाँट वः । च्चे वैगले थ्यंक धाहाँ घना स्ववना । दथ्वी थां मस्वास्य छ्वाखेरं जक थां स्वाना अद्भुत नकसां दय्का तःगु विशाल वैगः दुगु गुम्बा तिच्चत देशे थ्व हे छ्गू बाहिक निगू मदु धाई । थन गुम्बाय् गुलि वरेत दु धका न्यना स्वयां 'आः हाले स्वसःति दै—मेला-उत्सवया बखते भिं न्यासःति खाःवः' धाल । भिक्षुपिं च्वनीगु कोठाचा कोठाचा नितजा ज्वीक गुम्बाया छ्वा खेरं दय्का तःगु दु । अंदाजं स्वय-बले १५०० ति भिक्षुपिं न्ह्यनी ख्वा वः ।

थन गुम्बाया आस पासे च्वंगु पाहाड-पर्वतया कापी-किपी च्वंगु गुफाय् ध्याने विज्याना च्वपिं योगी लामाजुपिं आपालं दु धाःगु न्यना । अनं नं छ्को वना स्व वने धैगु तःधंगु इच्छा दुगु खः तर चम्पालिनं विज्याइपिं कल्याण गुरुजुपिं 'धा' धैगु गामे नापलाकः वये मफै धैगु धन्दां थन थ्व हे तःधंगु गुम्बा छ्गू बाहिक मेगु छुं हे सीकः सर्वस्य, कन्हे खुनु ३ वजेती अनं 'धाः' पाखे स्वया वये माल । बिचे 'सुंगा' धाःगु गामे चच्छी बांस च्वनाः मेगु धाला (=सल) स्वया कन्हे खुनु सुथ न्हापां दैनावना धाले थ्यंबले १० वजेती जुल । थन वुम्मे याना स्वयां चम्पालिनं विज्यापिं कल्याण गुरुजुपिं आतकं थ्यंकः मविज्यानि । उखुनु न्हिच्छि अर्थेतुं पिया च्वना । कन्हे खुनु १० वजेती तिनि बल्लं खने दय्क विज्यात । अनं ल्हास वनेत धाला मदया थन स्वनुति मुकाम ज्वीमाः बले जिमित तःसतं हे न्हि छ्याय् थाकुया वल । गुह्यं धुँकासा ह्वितः जुल, गुह्यं सिमा वाउँक दुथाय् बगीचाय् चाह्यू वन । जि नं छेँ जक च्वंचने तःसतं मंमदया मोतिकाजि नाप बगीचा पाखे दुले याना ह्यायापु लंकः वना । बल्ल बल्लं अगस्त २ तारीख खुनु 'धाः' यागु बन्धनं मुक्त जुया-वया । न्हिच्छि तक भ्यास्यां च्चे थाहाँ वना च्वंगु पर्वत गया 'ल्हावा' धाथाय् ख्यले वाउँस्य च्वंक धाब् खना,

च्वामो साया धालां वैगुलिं थनंतुं ख्योबाय् लात । वा भुलु २ वया च्वंगुलिं थौं सकस्यां चिकुगुलिं दुने च्वंगु नुगः चु हे कय्कय् कुं । उकिसं नं पहाड्या च्चे लाःगुलिं फय् नं हुईं हुईं वया च्वंगुलिं थौं गय् याना चा कटे-याय् धैथे च्वं । सकलें पालया दुने थःके दु दुगु लासा फांगां भुत्तुमतु भुना कय्कय् कुनाः च्वना याक्पातय् च्यादाय्केत मि च्याकाच्वन ।

मोतिकाजि छ्वास्या थौं आहारया मात्रा भचा अप्पो जुल ला मस्यू ? भारा जूगु भतीचा जक विलम्ब जूगु जूसा नं पालया दुने हे लाईगु, तर लिक्कसं पाले पिने लागुलिं पाले दकोस्यां विधातायात धन्यवाद मव्यूस्य च्वने मफुत ।

३ अगस्त खुनु ल्हावां दना भचा गय् बाकि दनिगु पर्वत कोचाय्क गयाः भचा जक काहाँ वने धुनेत्रं याने न्ह्याना च्वंगु ल्हास खुसि खने दत । च्वामोसा धाला याना वये माःगुलिं थौं-नं ४, वजे ती 'मिचिंग' धाःथाय् ख्यो बाय् लात । अनुभवि कल्याण गुरुजुं धाःगु खँ न्यनाः 'मिचिंग' मध्यवं बाक्वेति थुखे हे धाब् बाँला थाय् पर्वतया कापी याक्पा (च्वामोसा जवा) तय्त पिया च्वंगु जूसा छुं खँ मदुगु, पद्मसाहुया जित्ति याना थुखे थ्यंक वया च्वनागुलिं याक्पात तँचाया छुत्ति । द्वंगातरे ज्वीथाय् ल्हास खुसिसिथे मध्यं तल्ले इमिगु पंजाय् च्वनाः वया च्वने माःगुलिं इमिसं न्हागु धाःसां यासां सह याना वया च्वनेगु बाहिक मेगु याय्गु हे छु दु ?

४ अगस्त खुनु ११ वजेती 'ल्हय्तु' स्यांकां धाःथासं कुवाय् च्वना ११॥ वजे 'छ्यांजय् लँका' थ्यंकः वया । थौं न्हिच्छि थन मोमी ल्हुया वसः हिया ल्हास शहरे द्वाहाँ वनेगु तैयारि यानाच्वना । सन्ध्या काती ४॥ वजेती मोतिकाजि लँक्यंका टाकं कोठी किजायाथाय् थ्यंकः वना । किजा त्रिरत्न लँकाय् छुटे जुस्येँलि ख्वा म-खनागु १६-२० दैति दत ज्वी माः । थुलिमिच्छि समय

लिपा थः सद्यकिजा नाप लाना दुःख-सुखया खँ ल्हाय्
दुबले मन अतिकनं प्रमुदित जुयावल । लेँ दुःख सिया
वयागुया पर्वा मंत । ल्हासे च्वना जोछिया नय त्वनेगु
व तिर्थ सीकः वनागुया फुक्क खर्च किजां हे मुक्त हस्त

जुयाः प्रदान याःगुलि मेपिं सुं साहुपिंथाय् वनाः दुःख
व्यू वने म्वाल

स्वसापासा

[क्रमशः]

१०००

श्री आदिवज्राचार्य

शब्द रचनाया छुं चुलि

[भोलकं वोगु]

(१५) थ्व भाषाय् विशेष सीके माःगु मध्ये थ्व
छमू नं खः । गुगु थन उल्लेखनीय खना—“नाम”
आदि प्राचीन अविकृत “पूर्वरूप” शब्द खः । थुगु
शब्दे जक विभक्ति प्रत्यय ज्वी । थथे हे “नां” आदि
विकृत (अन्याक्षर लोप ज्वी धुंक्कुगु) प्रचलित वर्तमान
“पररूप” शब्द खः । थुगु शब्दे शब्दया प्रथमाया
जक व्यवहार ज्वी, मेमेगु विभक्ति प्रत्यय ज्वी मखु ।
गुगु लोपाक्षरया पररूप शब्दे गुगुया “अनुस्वार”
गुगुंया “अ-इ-उ-कार” दीर्घ “गुगुंया” “आकार” नं
लुप्त थें उच्चारण ज्वी । थ्व दीर्घ उच्चारणया “पलिसा
चिन्ह” विसर्गया प्रयोग युक्ति युक्त खः । बरु थ्व
विसर्गया प्रयोग अकारान्ते जक मखु, आकारान्ते नं
प्रयोग यायेगु अति आवश्यकता खना । अकिं थ्व पूर्व-
रूप पररूप निगूलिं थन च्वये—

“नाम” पूर्वरूप शब्द खः । “नां” पररूप शब्द
खः । थथे हे “स्वान” या “स्वां”, “त्वाठ (थ)” या
“त्वा”, “कलात” या “कला”, “लाहाट (त)” या
“लाहा (लहा)”, “गउच” या “गौ (गऊ)”, “फस”
या “फय (य)”, “पुखुल (ल)” या “पुखू”, “हलुख”
या “हलू”, “भयाल” या “भयाः”, “रुवाल” या “रुवाः”,
“गाल” या “गाः” इ० निगूलिं ठीक खतं प्रयोग
याये माः ।

(१६) थ्व भाषाया व्याक शब्द निगूखतं रचनाया
विभक्त ज्वी । (क) मूल शब्द रचना (ख) व्युत्पन्न शब्द
रचना । मूल शब्द रचना प्रचलितगु तत्सम तद्भव

न्हायागु शब्दसां थ्व थथे थःमं रचे जूगु (बने जूगु)
जुया थुकी मेमेगु खतं विशेष नियम छुं मदु । गथे—
छयों, ल्हाः, शः (सः), स्वां ई० । व्युत्पन्न शब्द रचना
थ्व शब्दे मेमेगु छुं नियमया पाखें जक विशेष प्याहाँ
वैगुलिं थुकी कृदन्त, तद्धित, समास थ्व स्वंगू रूपं शब्द
बने ज्वीगु दु । खजा थ्व स्वंगूया भेद उपभेद शब्दया
स्वरूप आपालं हे दु । थन थ्व व्याक रूप क्यना साध्य
मजू । थुगु विषये आपाः हे मूलंज्वी † उल्लेख ज्वी
धुंक्कुगु दु । तर एसा नं थन गुलिं छुं ल्यं पुल्यं शब्दया
जक उल्लेख याये त्यना । थुगु कृदन्त शब्दे व्याक
धातुया ‘छुं अवयव’ (धातुया अत्याक्षर) लोप जुया
जक मेमेगु प्रत्यय संमिलित ज्वीगु खः । अकिं आः
दक्के न्हापा लाक थ्व कृदन्त (धातुयापाखें बने ज्वीगु)
शब्दया छुं विभक्त थथे खने दु—

(क) थ्व कृदन्त शब्दया कर्त्तावाचक शब्द खः
‘ख्वये’ धातुया ‘अवयव’ ये (य्) लोप जुया ‘ख्वय् +
लु=ख्वलु’ सिद्ध जुल । थथे हे “फवने + गि=फवगि”
थुगु प्रकारं तुं ‘छ्.याज + ए=छ्.याजे’ जुल ई० ।

(ख) थ्व कृदन्तया कर्मवाचक शब्द खः । थुकी
नं च्वेथें हे ‘वने+सि=वंसि, चिय् + सि=चिसि, तये +
खाटा=तखाटा (तरुता), छाना + कन=छाकन (छ्या-
कन), च्याना + खोला=च्याखोला (च्यांखला),
ख्वय् + वि=ख्ववि, ख्वय् + सु=ख्वसु, न्हिले +
सु=न्हिसु, नय् + सु=नसु, लुय् + सि=लुसि, थथे हे

ज्या + ला = ज्याला, व्वने + ला = व्वला (व्वला),
यले + पू = यपू, दापू, चापू, ख्वय् + प = ख्वप' ई० ।

(ग) थ्व कृदन्तया भाववाचक शब्द खः । थुकी नं
च्चेथे हे 'न्हिले + सुदं = न्हिसु दं, नसुदं ; न्हिले + सुला =
न्हिसुला, ख्वसुला, नसुला, तिसुला ; ख्वबिलु ; भि +
सका (गा) = भिसका (गा), वान + लास्य = वांलास्य,
नायुस्य, पाउंस्य, यानुस्य' ई० ।

(घ) थ्व कृदन्तया क्रियावाचक शब्द खः । थुकी
नं च्चेथे हे गुगु आज्ञा क्रिया खः "नय् + हुं = नः हुं,
स्वोहुं," समिलित क्रियाय् खः 'याः + नुः याः नु, नः नु, स्वोनु',
थुगु हे प्रकारं 'यः + खतं = यः खतं, लोखतं, जूखतं,
हाः खतं' ई० ।

थ्व तद्धित शब्द खः गुगु नाम, सर्वनाम, विशेषणे
छुं प्रत्यय जुया वने ज्वीगु शब्द खः । थुकीया विभक्त
नं थथे खने दु—

(क) थ्व तद्धितया कर्त्तावाचक शब्द खः 'हा'
संज्ञाय् 'पु' प्रत्यय जुया 'हा + पु = हापु' थथे हे 'खू +
त्यां = खुत्यां, खुसि + ताला = खुसिताला, तुं या तो,
ह्यासिया ह्यासे, वस्तुया वेतु, जोशिया जोशिजु, गुरुजु'
ई० ।

(ख) थ्व तद्धितया भाववाचक शब्द खः 'ध्वःया
ध्वक्या, क्रियाया क्रिपालु, तहागुया ताहा, वृढाया बुढा-
पह, भयातुपह, याउंपह, मचापह,' थथे हे 'कै (थाःम्ह) +
पोडा = कैपोडा, खिपोडा, घापोडा ;' मचाया अर्थे 'चा'
प्रत्यय ज्वी 'धुं'या मचा धुं'चा, छुं'या मचा छुं'चा,
साचा' थथे हे दुनेया 'दुवा' पिनेया 'पिवा' ग्वया
'खारा' ई० ।

(ग) थ्व तद्धितया गुणवाचक शब्द खः । 'धनं + ई
= धनी, गुणी, नामी, इलमी ; नेपाल + ई = नेपाली,
जापानी, परवतिया ; पुजाया पुजारी, पसल + आ = पसल,
यलया यले, खोपे ; वुंग निवासीया वुंगमि, वमि,
संमि, थ्यच्चमि ; धालया धाली ; तुं'या तुंगल ; सुया

सुपल'; थथे हे थलया अर्थे 'प' प्रत्यय ज्वी । 'थ्वं थलया
थ्वप, ग्वप' हानं थथे हे द्रल द्रलया 'द्रलं द्र' लख लखया
'लखं लः' ई० ।

(घ) थ्व तद्धितया सादृश्य समानवाचक शब्द
खः । थुकी 'हे' 'थे' प्रत्यय ज्वी । गथे—'मचा हे,
मचारथे ; च्यापू हे, ज्यापूथे ; सिमा हे, सिमाथे' ई० ।

(ङ) थ्व तद्धितया अव्ययवाचक शब्द खः ।
थुकी 'छि' 'तक' 'उखतं' 'जले' प्रत्यय ज्वी, थनया 'थन-
तक, अन तक, गन तक' ; न्हिया 'न्हिच्छि (दिनभर)
चछि, जोछि, गोछि,' उगु खतंया 'उखतं, थुखतं, गुखतं'
थथे हे तुं प्यन्हुया 'प्यन्हु जले, स्वन्हु जले, न्यान्हु
जले' ई० ।

थ्व समास शब्द खः । गुगु शब्द शब्द जक ल्वाक
ज्याना विशेष मेगु रूप ज्वीगु शब्द खः थुकीया विभक्त
थथे—

(क) थ्व अव्ययी भाव समास खः । " न्हिया न्हि-
थं न्हिन्हिथं, न्हिया निस्ते = न्हिनिस्ते, दँया दस्तं = दँ-
दस्तं, लाया ला = लांला" ई० ।

(ख) थ्व तत्पुरुष समास खः " भौया ख्वाः = भौ-
ख्वा, लिउनेया छुं'यो = लिउं'यो, तिया ति जकगु खेँ =
तिखेँ, लुँ'या कःमि = लुँ' कःमि, क्रिया भु = किभु, स्वांया
मां = स्वांमां, तेंया गा = तेंगा, सँया फै = सँफै, म्या-
लनं पिने = मयालं पिने, ढोकांनं पिने = ढोकांपिने, जं-
यात निं = जंनि (जँयात ज्युगु)" ई० ।

(ग) थ्व कर्म धारय समास खः " तहागु न्हेपं =
ताहान्हेपं, भुयुगु सँ = भुयूसँ, तहागु मातं = तहामातं,
दंग वाता = दंवाता, दुरु दुगु कःनि = दुदु'कःनि
(दुरुकःनि), तिकंगु फसि = तिकं (चिकं) फसि, तग्-
ग कै = तःकै, सियुगु चा = सियुचा, चाकुगु सि = चा
कुसि " ई० ।

(घ) थ्व द्विगु समास खः " स्वंगू ला = स्वला,
गुंगु आना = ग्वाना " ई० ।

(ङ) थ्व द्वन्द्व समास खः “ धग्व व चतं = धग्व चतं, काःगु व व्यूगु = काल विल, जुयागु व मजुयागु = जुया मजुयागु ” ई० ।

(च) थ्व बहुव्रीहि समास खः “ भऊ मचा, लः लुवा, दु दवाता, सूकुंडा ” ई० ।

(छ) थ्व न च समास शब्द खः । “ मदत = मंत (मःत), मय्यपु = मैपु, न्हिया वछि = वान्हि, गःया वछि = वागः, लाया वछि = वाःछि, पःछिया वछि = वापःछि ”

[क्रमशः]

कहानी

[मचाखाचा]

अ० हीरालाल उपासक

मिगार
माता
वि
शा
खा

श्रावस्ती भच्चा उरुये च्वंगु साकेत नगरे च्वंम्ह महाजन धनञ्जयया म्हायूया नां हे विशाखा खः । विशाखा बांलाथें बुद्धिमतीम्ह नं खः । वया विवाह नं श्रावस्तीया मिगार सेठ-पुत्र पूर्णवर्धन नाप जुल ।

छन्दु मिगार सेठया भोजन याना च्वं बले भिक्षु छम्ह लुखाय दँ विज्यात । पखां गाय्का च्वंम्ह विशाखां खनेवं सम्बोधन याना धाल—‘भन्ते ! जिमि बाजुया बासीगु भोजन यानाच्चन । उकिं च्वे विज्याहुं ।’

मिगार सेठ थ्व खँ न्यना तँ पिकाल । नौकरतयूत सःता धाल—‘हुँ, थ्व भौमचा जित म्या, गुम्हसिनं जिगु न्होने जित अपमान यानाच्चन । थुजाम्ह जिगु छें पलख हे तयूके मखु ।’ विशाखां बाजुयागु खँ छुं हे हटे मजुसे धाल—‘छपिं जि खना थुलि तँचाय् माःगु मदु । जि न्यानाः हया तःम्ह दासी नं मखु । न्हापां जिगु अपराध सिद्ध याना विज्याहुं, अले जितः छें पिहां वनेत धया विज्याहुं । थ्व न्याय जिम्ह अबुजुं तयातःपिं इपिं च्याम्ह प्रसिद्ध ब्राह्मणपिनि न्होने धया विज्याहुं । अले जिं सहर्ष थ्व छें तोता वने ।

इपिं च्याम्ह ब्राह्मणपिं सःतके विल । मिगार सेठ फुकं खँ न्होने प्वंकल । पंचपिसं विशाखायाके उत्तर फवन । विशाखां धाल—“जिगु खँया मतलब बासि जा नाप मखु । मतलब थ्व खः कि जिम्ह बाजुं न्हूगु पुण्य संपादन मयांसे, न्हापायागु पुलांगु हे धर्मया फल जक भोग यानाच्चन ।” उकिं जिं भन्तेयात धयागु खः—‘भन्ते

थन जिमि वाया पुलांगु बासीगु भोजन यानाच्चन । च्वे विज्याहुं । अर्थात् थन भिक्षा प्राप्त ज्वी मखु ।’

मिगार सेठ धाल—‘एसा थ्व खँ म्हाल । छँ अबु थन छंत छोया हय् त्येका भिगू शिक्षा व्यूगुया मतलब छु ? छु उकी तःधिपित अपमान याय् मय घेगु मदु ला ?’

विशाखां धाल—‘न्यना विज्याहुं । व भिगू शिक्षाय् छु छु खँ दु । गुलि ख्यले दु व गुलि बांला ।

१-दुनेयागु मि पिने छ्वे मत्ये—थुकीया अर्थ खः, छें ल्वापु जूगु पिने चर्चायाय् मत्ये ।

२-पिनेयागु मि दुने हय् मत्ये—थुकीया अर्थ खः, पिनेयापिसं थःगु छें च्वंपिनिगु अवगुण वयान यात धाःसा व चर्चा छें याय् मत्ये ।

३-बीम्हसित जक बीगु—थुकीया अर्थ सुनां छुं वस्तु कयाः लित बी हल वयात हे जक न्ये बीगु खः ।

४-मवीम्हसित मवीगु—थुकीया अर्थ कयाः
लिपा बीहय मसः म्हसित लिपा गुबलें छुं वस्तु बी मत्ये
धैगु खः ।

५-मवीम्हसित नं बीम्हसित नं बीगु—
थुकीया अर्थ खः, थः वन्धु परे जूपिन्त व गरीब अस-
हाय जुया च्वंपिन्त बीहइ मखुतम्हसित जूसां बीहइ-
म्हसित जूसां त्याग याना बीगु ।

६-सुखं च्वनेगु—सुख पूर्वक दिन बिते याय्गु ।

७-सुखं भोजन याय्गु—थः स्वया गण्य मा-
न्यपि परिवारपिन्त न्हापां नका थः लिपा नय्गु हानं
नौकार चाकरपिन्त नकेगु ।

८-सुखं दनेगु—थुकीया अर्थ खः, थः स्वया
थकालिपि छे' जहानपि दने धुंका दनेगु व गण्य मा-
न्यपि वै वनीगु थासे मद्यनेगु ।

९-मियागु पूजा—थुकीया अर्थ खः, मि खना
होशियारी ज्वीथें थः स्वया थकालिपि खना, इमि न्होने
न्हावलें सतर्क जुया च्वनेगु व ब्राह्मणं मिया पूजा याइथें
थःम्ह पति पूजा याय्गु ।

१०-गृह देवता पूजा याय्गु—थ्व हे जिमि
अबुं जित व्यूगु भिमू शिक्षा खः ।'

विशाखाया खँ न्यनाः च्याम्ह ब्राह्मणपिसं नं वयात
प्रशंसा यात हानं मिगारयात सम्भे याना धाल—
'मिगार, विशाखा थ्व छेंया लक्ष्मी खः ।' मिगारं नं
लिपा विशाखायाके क्षेमा फवन । विशाखां धाल—
छपि जिम्ह पूज्य खः । जि छु क्षेमा बी १ बरु, छपि व

जि नापं मिले ज्वी मखु । छायाधाःसा जि भगवान
बुद्धया उपासिका, छपि तीर्थकरतय् पुजारी खः । उकिं
जि थन च्वनेव न छपित सुख प्राप्त ज्वी, न जि सुखी
ज्वी । उकिं जित विदा व्यु, अबुया छे' वने ।

मिगार सेठ धाल—पुत्री, जि छंगु लें बाधा बी
मखु । छ छंगु लें हुं, जि जिगु लें वने ।

कन्हे खुनु हे विशाखां भगवान बुद्ध व वसपोलया
संघपित निमन्त्रणा याना छे' बिज्याकल । भोजनं लिपा
भगवान बुद्धं अमृतोपदेश विया बिज्यात । तिर्थकर-
तय्सं मिगार सेठयात गौतमया रूवा स्वय् व पाप लाई
धयातःगुलिं पर्दां दुने च्वना बुद्धया उपदेश न्यनाच्वन ।
दान शील विषये भगवान बुद्धयागु उपदेश न्यना मिगार
सेठ तस्सकं प्रभावित जुल । व पर्दां पिहां वया तथा-
गतया श्रीचरणे प्रणाम याना धाल—भगवन् ! जिगु
अपराध क्षेमा याना बिज्याहुं । जि छलपोलया दास
ज्वी ! विशाखां जिगु मिखा चाय्का बिल । यदि जिगु
छे' विशाखा मवःगु जूसा जित न छलपोलया दर्शन प्राप्त
ज्वी न अमृतोपदेश हे न्यने खनी । विशाखा जिम्ह भौ
मचा मखु, मां खः । मिगारया मां, मिगार-माता ।

भगवान बुद्धं मिगार सेठयात अनेक धर्म खँ न्यंका
ल्याहां बिज्यात । उखुनु' निसें विशाखाया नां 'मिगार-
माता' जुल । वं पूर्वोरामे भिक्षु-संघयात छगू तःधंगु
विहार दय्का बिल । उकीयात 'मिगार-माता-प्रासाद'
धका नां तल । वया बुद्धिमताया प्रशंसा सकभनं फेले
जुल हानं बौद्ध-युगया श्रद्धालु नारीपि मध्ये मिगार-माता
विशाखां उच्च स्थान प्राप्त यात ।

धोंचा व अंगूर

—मंजुश्री श्रेष्ठ

छम्ह प्याचाम्ह धोंचां छन्हु खन
 तापाक गःसि गया च्वंगु अंगूरमा ।
 'आहा, गुलि बांला सया च्वंगु थन !'
 धाल वं खना अंगूर निज्वाय् स्वज्वाय् ॥
 ह्याउँक पाके जुया च्वंगुलि
 वैगु म्हुतुं ई तिकितिकि न नं ।
 'जि प्याः चाया च्वंगु तनि
 काय् फःसा जि थ्व'-धाल वं ॥
 याना थुलि वं विचार, काय्त
 अंगूर ज्वाय्, तिंतिमतिं न्हुल ।
 तर वं थि जक हे थो मफुत
 अंगूर वैत तापाना वंगु थें जुल ॥
 वं हानं हानं काय्त सन
 तर वैगु ल्हाती व हे मवल ।
 आः थ्व काय्गु वैगु मनं मखन
 वन थुलि घया, लिफ मखल ॥
 "पाके मजून, कचि तिनि
 थ्व सयाः च्वंगु अंगूर-फल ।
 चाकु ज्वी मखु, पाउँई तिनि
 मनय्गु हे ज्यू थ्व फल ॥"
 शिक्षा—व मनू गुम्ह सफल मज्वी ।
 याःगु ज्याय् वं निन्दा याई ॥

अनिच्चावत संखारा

वयोवृद्ध पूज्यपाद चक्रपाल महास्थविरं वंगु
 २६ जुलाई ५३ या सन्ध्याइले आपालं धर्म प्रेमीपित
 ख्वेकाः थुगु लोक तोता विज्यात । वसपोल्यागु
 शरीर संस्कार मयासे थौंतकं बांलाक सिंहासने
 विज्याका देश विदेशया द्वलं द्व श्रद्धालुपिसं प्रति-
 दिन दर्शन यायां ख्ववि हाय्का च्वनतिनि ।

वसपोल बर्माया अगमहापण्डित, पालीया
 महाचार्यथें ७३ दँया वयोवृद्ध व विदेशी प्रेमी नं
 खः । वसपोलं थःगु आश्रये च्वं वःपिं नेपाली भिक्षु-
 पित छायाश्रय व शिक्षा बिया गुगु उपकार याना
 विज्यात व ऋणं जिपिं गुवलें मुक्त ज्वी फैं मखु ।

थौं वसपोल्या निधनं याना जिमित अत्यन्त
 दुःख जुल । जिमिगु प्रार्थना दु, वसपोल्यात सुख
 शान्ति प्राप्त ज्वीमा नाप नापं फुक शोकाकुल धर्म
 प्रेमी पिनि प्रति नं समवेदना प्रकट याना ।

—सम्पादक

लुम्बिनीयात चन्दा

देश विदेश लुम्बिनी जिणों-
 द्वारया लागी यथा श्रद्धा बिया
 दीगु चन्दा—
 श्री जू गोनिचिको जापान येन
 (जापानया दां) ३०००
 श्री नाकासुरा " " ३००
 " नाकानिशि " " ५००
 " एन् ओकावे " " १०००
 श्रीमती यामामोटो
 सह परिवार " " १०००
 श्री रीरी नाकायामा " " ५०००

श्री वान्-वान्-केन् साइगोन
 पियस्ता (साइ० या दां) १००
 " सुंग-वान् काम्बोज " १००
 श्रीमती ऊक्-होंग-थोंग " १०००
 संग्रह द्वारा " ४६५
 श्री चान् शिरोरोस् स्याम
 तिकल् (स्यामया. दां) ५००
 " फूल्-पाल् बुनांग " १२
 " वून-नाम् सुकन्सिल् " १००
 " चिन्दा सुकन्शील " ५००
 " शील विचित्र शील " १००

„ आराम् मोम् थीन—टिकल १०
 „ नू सन्ध्यासि „ १०
 „ मास्टर शान्ती चैमानो, ५
 „ प्रणीत् अनुकूल „ ५०
 „ वाट् महाधात् विहार „ ७००
 „ समण जातपन्न „ २००
 „ ली परिवार पिनैग् कं०ह० १००
 „ मास्टर लो गुन् क्यू व मेपि
 पिनैग् डो० २२
 „ मैन् यू सी ईम् पिनैग् १२

प्राहक दान

भिक्षु अनिरुद्धजुं सर्व प्रथम भिक्षुपिनिपाखें प्राहक दान न्याम्हसित याना विज्यात। वसपोलं नापं थ्व नं च्वया विज्यागु दु—‘भीगु भाय्या पत्रिकायात लाभया निर्ति जक मखु, जन जागृति व इच्छा दयाः नं छुं स्वयं व्वने मफया च्वंपिनिगु सेवाया निर्ति नं थ्व ज्या अत्यन्त महत्व पूर्ण जू एवं अत्यावश्यक खना।’

थ्व न्याम्ह प्राहक दान वंगु प्राहक दानं निराश ज्वी माःपिं स्वम्हसित बी। निगू बाकि दनि, पौ च्वया दिसं, न्हापा लाः त्याः। आशा दु, छम्ह भिक्षुं हे प्राहक दान याना विज्यागु पुण्य कार्यया अनुकरण याना दी।

मूस्वां

लेखक—श्री धुयास्वां सायमि।

प्रकाशक—श्री परमानन्द, नेपाल प्रेस, त्यौड,

कान्तिपुर। मू—/२०

थ्व सफू श्री धुयास्वां सायमियागु लघु-कथा संप्रह खः। थुकी २/३ मिनटं व्वने सिधैगु जम्मा भिं निपु बाखँ दु। कहानी वर्तमान जगतया दकसिबे योगु साहित्यांग खः। अझ कहानी नं ताहाकःगु स्वयाः ची ची हाकःगु कहानीया आपाः महत्व दु। उकिं ‘मूस्वां’ सफू चिकीचा धंसां थुकीया महत्व दु।

कहानीया विषये छुं च्वयगु आवश्यकता मखना। छाया धासा कहानी ‘धर्मोदय’ व मेमेगु पत्रिकाय् छापे ज्वी थुंक्कुगु दु। ‘धर्मोदये’ छापे जूगु ‘मचा’ व ‘जीवन’ आदि व ‘थौंकन्हे’ ले छापे जूगु ‘भंग’ व ‘मालां गनं महु’ आदि बाखँ थ्व संप्रह सफूती दु।

छु छि ‘थौंकन्हे’ ‘नेपाल’ ‘पासा’ ‘कलाकार’ या नं प्राहक जुया दी धुन ला ? मधुनिसा थौं हे जुया दिसं। भीगु मां-भाय्या पत्रिकाया हे भीपिं प्राहक मजुसा मेपिं सु ज्वी ?

समाचार

वर्षावास—

थेरवादी बौद्ध भिक्षु-संघपिनि वर्षावास धका वष ऋतु स्वलातक गनं मवंसे छथासं वास याना विज्यायगु नियम खः। थ्व स्वला ‘चरथ भिक्खवे...’ जुयाच्वपि भिक्षुपिं नं छगू हे विहारे विहार याना थगु शीलादि गुण धर्म वांलाक पालन याइ। व हे विनय अनुसार थुगुसी नं भिक्षु-संघपिं थासे थासे वर्षावास च्वना विज्यागु दु। वसपोलपिनिगु नां व च्वना विज्यागु विहारया नां थथे—

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर—श्री सुमङ्गल विहार, ललितपुर

” धर्मालोक स्थविर ‘लुम्बिनी’ उपवन

” शाक्यानन्द ” —चैनपुर (पूर्व ६ नं०)

” अनिरुद्ध ” —‘धर्मोदय’ विहार (दुतीय)

कालिम्पोङ्ग

” अमृतानन्द ” —आनन्दकुटी, कान्तिपुर

” सुबोधानन्द ” —श्री घः विहार, कान्तिपुर

” बुद्धवोष —यम्पि विहार, ललितपुर

” प्रज्ञारश्मि —श्री सुमङ्गल विहार,

” चुन्द —पद्मचैत्य विहार, बुटवल

” रत्नज्योति — x (रूप)

” धर्मपाल —श्री घः विहार,

” अश्रवोष —सारनाथ

” महापन्थ —चन्द्रकोर्ति विहार, भोदं

” अमाधम्म —बुद्ध विहार, पोखरा

” विवेकानन्द —‘धर्मोदय’ विहार

” सुमन —श्री सुमङ्गल विहार,

” संवर —आनन्दकुटी,

” कस्सप —लंका

” विमलानन्द —आनन्दकुटी

—:—